

บทที่ 4

เงื่อนไขที่ทำให้ กรีนพีซ มาตั้งและเคลื่อนไหวในประเทศไทย

จากที่ได้นำเสนอประวัติของกรีนพีซสากลและกรีนพีซเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในบทที่ 3 แล้วนั้น ในบทนี้ จะทำการอธิบายเกี่ยวกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และ การเคลื่อนไหวทางด้านสิ่งแวดล้อม ในรอบทศวรรษที่ผ่านมา เพื่อศึกษาเงื่อนไขที่ทำให้กรีนพีซมาตั้งและทำการเคลื่อนไหวในประเทศไทยได้ โดยแบ่งเป็นหัวข้อดังนี้

- (1) บริบททาง เศรษฐกิจ , สังคม และสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในประเทศไทย
 - (1.1) ก่อนกรีนพีซมาตั้งในประเทศไทย (2538-2543)
 - (1.2) หลังกรีนพีซมาตั้งในประเทศไทย (2544 เป็นต้นมา)
- (2) ขบวนการเคลื่อนไหวทางสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย
 - (2.1) ก่อนกรีนพีซมาตั้งในประเทศไทย (2538-2543)
 - (2.2) หลังกรีนพีซมาตั้งในประเทศไทย (2544 เป็นต้นมา)
- (3) เงื่อนไขภายในองค์กรและการเข้ามาของอาสาสมัคร
 - (3.1) การเข้ามาของกรีนพีซในประเทศไทย
 - (3.2) เจ้าหน้าที่และอาสาสมัครกับมุมมองต่อสถานการณ์สิ่งแวดล้อม
 - (3.3) อาสาสมัครกับสำนักเพื่อสังคม
 - (3.4) อาสาสมัครกับช่องทางที่เปิดให้ของกรีนพีซ
- (4) สรุปเงื่อนไขที่ทำให้กรีนพีซ เข้ามาและทำการเคลื่อนไหวในประเทศไทย

(1) บริบททางเศรษฐกิจ , สังคม และสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

- (1.1) ก่อนกรีนพีซมาตั้งในประเทศไทย (2538 – 2543)

- ด้านสังคมและการเมือง

ในช่วง พ.ศ. 2538 – 2543 เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมหลายประการ ปัญหาต่างๆมีความเชื่อมโยงกัน และ ซับซ้อนมากขึ้น ในช่วงปลายแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 7 (2538-2539) มีการสรุปของฝ่ายที่ท่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯไปในลักษณะที่ว่า การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยขาดความสมดุล และไม่ยั่งยืน มีแนวโน้มของความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ปัญหา

สังคมและสิ่งแวดล้อม อยู่ในอาการน่าเป็นห่วง (จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร 2543 :114) เห็นได้จากการรวมตัวกันของกลุ่มเกษตรกรไทยทั่วทุกภาคเกิดเป็นสมัชชาคนจนเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามสังคมไทยส่วนใหญ่ก็ยังเชื่อว่าประเทศไทยยังคงพัฒนาไปได้ดี มีการปรับปรุงแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 8 ที่จะใช้ในปี 2540 โดยเน้นให้มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ และ คาดหวังว่าประเทศไทยยังคงพัฒนาไปได้ด้วยดี แต่ขณะเดียวกันฝ่ายการเมืองในช่วงนั้นก็ขาดศรัทธาจากประชาชน เพราะระบบโครงสร้างการเมือง การปกครองไทย ก็มีปัญหา เนื่องจาก มีการทุจริตคอร์รัปชันสูง การเลือกตั้งมีการซื้อเสียงมาก รัฐบาลประสิทธิภาพในการดูแลประชาชน ขาดระบบตรวจสอบที่ดี ทำให้เกิดการรวมตัวจากหลายๆภาคส่วนให้มีการปฏิรูประบบราชการ และการเมืองไทยให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญเกิดขึ้น

ขบวนการเพื่อรัฐธรรมนูญที่เกิดขึ้นนี้ เป็นการรวมตัวของคนกลุ่มต่างๆที่มีประเด็นรวมกันในเรื่องการขยายพื้นที่ทางการเมืองภาคประชาชน โดยเน้นพื้นที่สาธารณะที่เป็นอิสระจากรัฐและกลไกตลาด ขบวนการดังกล่าวยังไม่ใช่ขบวนการปฏิวัติแบบถอนรากถอนโคน หรือเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ หากแต่เป็นขบวนการปฏิรูปสังคมที่เข้มแข็งหลากหลายของประชาชน เนื่องจากเป้าหมายการเคลื่อนไหวของขบวนการไม่ต้องการช่วงชิงอำนาจรัฐ แต่ต้องการสร้างรัฐที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยผ่านกระบวนการปฏิรูปการเมือง ซึ่งการรวมตัวของขบวนการเพื่อรัฐธรรมนูญเป็นเครือข่ายพันธมิตรนั้น มีการจัดรูปองค์กรแบบหลวมๆ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรภายในขบวนการจะเป็นแบบราบ(Horizontal Structure) การเคลื่อนไหวของแต่ละองค์กรเป็นการเคลื่อนไหวโดยอิสระ และร้อยรัดกันด้วยประเด็นร่วมมากกว่าอาศัยสายการบังคับบัญชา เราจะเห็นถึงความหลากหลายของกลุ่มต่างๆ ที่เข้าร่วมขบวนการทั้งในแง่ชนชั้นทางเศรษฐกิจ ความคิด อุดมการณ์ และ สถานภาพทางสังคม โดยที่ปัจจัยการรวมตัวขององค์กรเครือข่ายเหล่านี้มีองค์ประกอบหลายประการ ทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง จิตวิทยามวลชน ตลอดจนผลประโยชน์ร่วมของกลุ่ม (ผาสุก พงษ์ไพจิตร บรรณาธิการ 2545 :504-505)

ในปี 2540 ประเทศไทยได้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยรัฐธรรมนูญ ฉบับนี้พยายามเปลี่ยนสังคมและการบริหารสังคมไทยจากการเมืองโดยมีผู้แทนไปสู่การเมืองของพลเมือง รัฐธรรมนูญฉบับนี้เกิดขึ้นท่ามกลางภาวะต่อต้าน การถูกวิพากษ์วิจารณ์ แม้กระทั่งการพยายามหลายอย่างจากคนที่เป็กลางหรือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งที่ผ่าน มา รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดโครงสร้างและกระบวนการที่ทุกภาคไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคครอบครัว และบุคคลสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการ

บริหารจัดการสังคมได้ วางโครงสร้างและกระบวนการให้โปร่งใสและสามารถรับผิดชอบตรวจสอบได้ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ยังเน้นการจัดสรรสิทธิประโยชน์ให้คนทุกกลุ่มอย่างสมดุล

- ด้านเศรษฐกิจ

ในช่วงปี 2538 ถือได้ว่า กระแสโลกาภิวัตน์ต่างๆ จากภายนอกประเทศไหลบ่า เข้ามาใน ทุกทิศทุกทางผ่าน เทคโนโลยี อุปกรณ์การสื่อสารที่ทันสมัย อย่างอินเทอร์เน็ต ทำให้ประชาชนทั่วไป ได้รับรู้เรื่องราวความเป็นมา เป็นไปบนโลกได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น ระบบตลาดมีการกระตุ้นให้เกิด การบริโภคมาก เกิดการขยายตัวทั้งภาคอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจตามระบบทุนนิยมโลก จน เมื่อกลางปี 2540 นั้นได้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ค่าเงินบาทลอยตัวเกิดขึ้น ทำให้รัฐมีการรณรงค์เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพยุงเศรษฐกิจภาพรวม มีการลดการใช้จ่ายของรัฐต่างๆ ที่เป็นเหมือนความหวังที่จะทำให้การพัฒนาประเทศไปในทางที่ดีขึ้น แต่ประเทศไทยก็ยังคงมีความจำเป็นต้องกู้เงิน จาก IMF เพื่อเสริมสภาพคล่องทางเศรษฐกิจในช่วงเวลาดังกล่าวด้วย ซึ่งทำให้ประเทศไทยต้อง เป็นลูกหนี้ของ IMF อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

แม้ภาวะ เศรษฐกิจของประเทศ จะเริ่มฟื้นตัวขึ้นในปี 2542 แต่ด้วยการเปลี่ยนแปลง ระดับโลกที่มีผลต่อสภาพสังคมต่างๆ ภายในประเทศ ปัญหาวิกฤตราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นก็เป็นอีก ตัวแปรที่ ส่งผลกระทบต่อการผลิตสาขาต่างๆ รัฐบาลก็ได้พยายามช่วยเหลือบรรเทาผลกระทบที่ เกิดขึ้น เช่น ควบคุมราคาน้ำมันให้กลุ่มเกษตรกร , กลุ่มประมง , ผู้ประกอบการขนส่งเป็นต้น วิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 และวิกฤตราคาน้ำมันในปี 2542 เป็นบทเรียนที่สำคัญของการกำหนด นโยบายและแผนพลังงานของประเทศที่ต้องให้ความสำคัญต่อการกระจายชนิดและแหล่งของเชื้อเพลิง ลดการใช้น้ำมันและหันมาใช้พลังงานที่มีในประเทศและพลังงานทดแทนชนิดต่างๆ มากขึ้น รวมทั้งต้องให้ความสำคัญต่อการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและการประหยัดพลังงาน เพื่อ ให้เกิดการพัฒนาพลังงานของประเทศให้เป็นไปอย่างยั่งยืน แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังคง ต้องพึ่งพาพลังงานจากต่างประเทศในสัดส่วนที่สูง ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงในการจัด หาพลังงานให้เพียงพอกับความต้องการของประเทศ จึงมีกลยุทธ์ในการบริหาร และ พัฒนาด้าน การจัดหาพลังงาน เช่น ส่งเสริมให้มีการสำรวจและพัฒนาปิโตรเลียมในประเทศไทย , ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการสำรวจพัฒนาก๊าซธรรมชาติจากพื้นที่พัฒนาร่วมประเทศไทยและ มาเลเซีย , ส่ง เสริมสนับสนุนให้มีการสำรวจแหล่งถ่านหินเพิ่มเติมฯลฯ (สุภรานต์ โรจนไพรวงศ์ 2544 :9 -11)

- ด้านสถานการณ์สิ่งแวดล้อม

ในช่วงปี 2538 มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและภาคอุตสาหกรรมมากซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม เกิดปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาน้ำเน่าเสีย ปัญหามลภาวะตามแหล่งโรงงานอุตสาหกรรม ปัญหาขยะล้นเมืองในเมืองใหญ่ต่างๆทั่วประเทศที่มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นตามระบบเศรษฐกิจและภาคอุตสาหกรรมที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบต่าง ๆ นั้นออกมาเรียกร้องสิทธิและเร่งรัดให้รัฐบาลเข้ามาแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น

ในปี 2540 ที่มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ถ้ากล่าวโดยเฉพาะถึงสิ่งแวดล้อมก็คงจะกล่าวได้ว่า ได้รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นฉบับที่มีสีเขียวที่สุดในโลกก็ว่าได้ เพราะวาทบัญญัติอย่างน้อยที่สุด 7 มาตราที่กล่าวถึงทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และ ความหลากหลายทางชีวภาพ บทบัญญัติเหล่านี้ได้เปลี่ยนสิ่งที่เป็นหลักการสำคัญอย่างน้อย ที่สุด 4 ประเด็นที่เป็นเรื่องสิ่งแวดล้อม (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ 2544:43-44) ได้แก่

- ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ใช่เรื่องของรัฐแต่ฝ่ายเดียวอีกต่อไปไม่ว่าจะเป็นในลักษณะของความเป็นเจ้าของหรือ การจัดการ
- รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่สร้างความสัมพันธ์ทุกกลุ่มขึ้นในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่ได้ให้ความสำคัญแต่กับภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนดังที่เป็นมาในอดีต
- รัฐธรรมนูญ ได้เชื่อมโยงการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพเข้าด้วยกัน
- รัฐธรรมนูญได้กำหนดชัดเจนว่าประชาชนต้องมีส่วนร่วมทั้งในกระบวนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและในกระบวนการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ในปี 2542 ชาวคราวเกี่ยวกับด้านเทคโนโลยีชีวภาพเริ่มเป็นที่น่าจับตามอง เพราะเป็นตัวขับเคลื่อนที่นับวันจะทวีความสำคัญขึ้นเรื่อยๆ ในฐานะที่เป็นตัวนำโลกเข้าสู่อาณานิคมชุมชนทรัพย์สินใหม่ที่ยังไม่เคยถูกสำรวจและจับจองมาก่อน เช่นการตัดต่อข้ามสายพันธุ์ หรือที่เรียกว่า GMO ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเทคโนโลยีชีวภาพได้ถูกกล่าวถึงและผลักดันให้เป็นประเด็นร้อนในช่วงปลายปี 2542 ด้วยการค้นพบวิธีการตัดต่อพันธุกรรมที่ใหม่และคาดว่าจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหามันธุ์พืชต่างๆได้ แต่เทคโนโลยีชีวภาพอย่าง GMO ก็มีจุดเสี่ยงหลักๆอยู่ สองประการคือ ประการแรกคือ จุดเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม เพราะ การทำชีวิตพันธุ์ใหม่เข้ามาในสิ่งแวดล้อมโดยไม่พิจารณาให้รอบครอบมักเกิดปัญหาติดตามมา เช่นความหลากหลายทางพันธุกรรม และสายพันธุ์ธรรม

ชาติอาจถูกทำลายและสูญเสียชีวิตไป ประการที่สอง คือ จุดเสี่ยงต่อผู้บริโภคเพราะดูจากภายนอกสินค้าGMOไม่ได้มีอะไรต่างจากสินค้าทั่วไป แต่ยีนที่แปลกปลอมอาจทำให้เกิดผลกระทบที่แปลกปลอม ร่างกายไม่ชินอาจทำให้เกิดโรคมุมิแพ้ขึ้นได้เป็นต้น (สุกวานต์ โรจนไพรวงศ์ 2544 :2-8)

ในปี 2543 สถานการณ์เรื่องพลังงานที่ภาครัฐ ได้มีความพยายามส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการพัฒนาแหล่งพลังงาน ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและวิถีชีวิตของชาวบ้านที่อยู่ในบริเวณโครงการต่างๆ โดยรัฐบาลไทยก็ยังยึดหลักว่าสิทธิอำนาจตัดสินใจโครงการขนาดใหญ่ โดยไม่ได้ให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงตามที่รัฐธรรมนูญระบุไว้ เช่น โครงการเขื่อน โรงงานพลังงานไฟฟ้า เตาเผาขยะ หรือโรงงานขจัดกากสารพิษเป็นต้น กระบวนการตัดสินใจโครงการขนาดใหญ่ของรัฐบาลใช้วิธีการประเมินคุณค่าทางเศรษฐกิจในรูปของการวิเคราะห์ต้นทุน-ผลได้ บ่อยครั้งที่เดียวที่การประเมินดังกล่าวให้ความใสใจน้อย หรือไม่สนใจเลยกับผลทางลบของโครงการที่มีต่อประชาชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการถูกโยกย้ายบ้านเรือน ถิ่นทำกิน การต้องเปลี่ยนวิถีชีวิต คุณภาพชีวิตที่เลวลง หรือแม้แต่มลพิษทางลบต่อสุขภาพในรูปแบบต่างๆที่โครงการก่อสร้าง ผลเสียที่เกิดจากโครงการในหลายๆกรณี มักเป็นการสูญเสียช่องทางทำมาหากินที่เคยทำได้ และการสูญเสียโอกาสในอนาคต กรณีเขื่อนปากมูล ผู้ที่เคยมีอาชีพหาปลาเลี้ยงตัวเองและครอบครัวก่อนการสร้างเขื่อนต้องสูญเสียอาชีพที่เคยทำกำไรมาเรื่อยๆไปเมื่อเขื่อนสร้างขึ้น ชาวบ้านต้องสูญเสียไร่นาและที่บ้านที่ต้องถูกน้ำท่วม กรณีปัญหามลภาวะที่โรงงานไฟฟ้าแม่เมาะ ชาวบ้านบริเวณรอบๆ ต้องเผชิญกับปัญหาสุขภาพเสื่อมทรามลงและต้องเสียทรัพย์สินที่ดินที่ราคากลายเป็นศูนย์ กรณีการวางแผนสร้างโรงไฟฟ้าที่บ่อนอกนั้น ชาวบ้านในบริเวณใกล้เคียงจะไม่อาจทำประมงขายฝั่งได้อีก และหารายได้จากการท่องเที่ยวไม่ได้เลยเหมือนเราอาจกล่าวถึงผลกระทบทางลบของโครงการเหล่านี้ได้มากมายจากโครงการต่างๆ ถึงกระนั้นประชาชนที่ได้รับผลทางลบ และเป็นผู้สูญเสียก็ไม่ได้รับค่าทดแทนที่สมน้ำสมเนื้อกันกับที่พวกเขาควรจะได้ นอกจากนี้ยังอาจถกเถียงกันได้อีกว่า จะมีทางทดแทนที่ประชาชนสูญเสียไปอย่างพอเพียงจริงๆหรือไม่ เพราะสิ่งที่สูญเสียแต่ละคนจะตีค่าไม่เหมือนกัน สำหรับการสูญเสีย "วิถีชีวิต" ที่เคยมีมาก่อน เป็นเรื่องยากที่เดียวที่จะตีมูลค่าออกมาเป็นเงินได้ และเท่าที่ผ่านมา รัฐบาลไทยสามารถดำเนินโครงการขนาดใหญ่ต่างๆไปได้โดยไม่มีปัญหามากนัก ทั้งนี้มีเหตุผลหลัก 2 ประการคือ ประการที่หนึ่ง เนื่องจากว่าประชาชนมีโอกาสต่อต้านได้สำเร็จน้อย การเมืองช่วงสงครามเย็นไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและต่อต้านรัฐบาลได้ สื่อมวลชนขาดสิทธิเสรีภาพที่จะตีพิมพ์ข้อมูลและประเด็นต่างๆ และ ช่วยเป็นกระบอกเสียงให้สาธารณชนได้แสดงความคับข้องใจและสำแดงสิ่งที่เข้าต้องการ ประการที่สอง เนื่องจากว่าอดีตที่ผ่านมา เศรษฐกิจไทยยังมีที่ดิน

จำนวนมากเปรียบเทียบกับประชากร ดังนั้น ประชาชนที่ได้รับผลกระทบทางลบจากโครงการขนาดใหญ่จึงยังหลบหนีปัญหาได้ด้วยการอพยพออกไปหาที่ตั้งหลักแหล่งทำมาหากินใหม่ในเขตป่าที่ยังไม่มีคนจับจองได้ (ผาสุก พงษ์ไพจิตร 2544:51-522 และ สุภรานต์ ไรจนไพรวงศ์ 2544 :2-8)

(1.2) หลังกรีนพีซมาตั้งในประเทศไทย (2544 เป็นต้นมา)

- ด้านสังคมและการเมือง

ในปี 2544 – ปัจจุบัน (2548) พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นักธุรกิจเจ้าของกิจการโทรคมนาคมรายใหญ่ของประเทศไทยได้รับการเลือกตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรี นโยบายรัฐส่วนใหญ่เน้นเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นสำคัญ มีการกระตุ้นให้เกิด การบริโภคเพิ่มมากขึ้น ในประชาชนทุกระดับ ธุรกิจการสื่อสาร และการโทรคมนาคมมีนายทุนฝ่ายรัฐเข้าดูแลกิจการ มีการเจรจาการค้าเสรีกับต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น การทำงานของรัฐแสดงให้เห็นว่าโครงการต่างๆไม่มีความโปร่งใส และมีความไม่ชอบมาพากลอยู่หลายโครงการ อย่างในช่วงปลายปี 2544 ถึงต้นปี 2545 โครงการทำเหมืองโปแตส จ.อุดรธานีที่เป็นเหมืองขนาดใหญ่อันดับที่ 3 ของโลก มีปัญหาความไม่โปร่งใส เรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินของชาวบ้าน และสัดส่วนผู้ถือหุ้นใหญ่เป็นเอกชนจากประเทศแคนาดา จนต้องมีการระงับการอนุญาตในการประกอบกิจการของเจ้าของเหมือง โครงการการบำบัดน้ำเสียคลองด่านถูกตรวจสอบโดยภาคประชาชนพบถึงความไม่ชอบมาพากลของโครงการอย่างชัดเจน

- ด้านเศรษฐกิจ

ในปี 2544 หลังจากที่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีแล้วนั้น การส่งเสริมเศรษฐกิจมีความชัดเจน เพราะนโยบายของรัฐมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เช่นมีโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือ กองทุนหมู่บ้านละหนึ่งล้านบาท เป็นต้น มีการขยายการเจรจาทางการค้าระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

ในปี 2546 ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพการประชุม APEC ซึ่งการประชุมในครั้งนี้ได้นำมาซึ่งการลงนามในข้อตกลงครั้งสำคัญที่ส่งผลถึงอนาคตของความเป็นชาติไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเห็นชอบร่วมกันให้เริ่มการเจรจาเขตการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา หรือที่เรียกกันในเวลาต่อมาว่า FTA (Free Trade Area : FTA) ระหว่าง จอร์จ ดับเบิลยู บุช ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา กับ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีของไทย สหรัฐอเมริกาไม่ใช่ประเทศแรกที่รัฐบาลไทยร่วมลงนาม แต่ที่สหรัฐอเมริกาจะเป็นประเทศแรกที่รัฐบาลไทยร่วมทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีชนิดเต็มรูปแบบ คือ ครอบคลุมสินค้าและบริการทุกสาขา นับจากนั้นเป็นต้นมา กระบวนการ

เจรจาเอฟทีเอ ระหว่าง ไทย กับสหรัฐก็เดินหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ท่ามกลางเสียงเรียกร้องจากนักวิชาการและองค์กรพัฒนาเอกชนให้ “ลดอัตราเร่ง” ของการเจรจาเอฟทีเอ เนื่องจากมีหลายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในหลายประเทศได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า “หายนะแห่งชาติ” เกิดขึ้นอย่างยากที่จะหยุดยั้งภายหลัง จากข้อตกลงเอฟทีเอกับสหรัฐอเมริกาที่มีผลในทางปฏิบัติ (ฐิตินันท์ ศรีสถิต และ อวยพร แต่ชูตระกูล อ้างใน โลกสีเขียว ปี13 ฉ.2 พ.ค.-มิ.ย.47: 20 -35)

ในปลายปี 2547 นี้เอง ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าและพันธุ์พืชหายากหรือที่เรียกว่า การประชุม CITES ที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ 2-14 ตุลาคม 2547 โดยมีประเทศสมาชิกเข้าร่วมประชุมกว่า 166 ประเทศทั่วโลก สำหรับการประชุมครั้งนี้มีการรวมตัวกันของเอ็นจีโอกว่า 42 องค์กรจาก 13 ประเทศในภูมิภาคเอเชีย เรียกร้องเคลื่อนไหวผ่านเวทีไซเทลเพื่อกดดันรัฐบาลไทยระงับการส่งออกช้างไปต่างประเทศทั้งหมด เนื่องจากข้อมูลประชากรช้างในไทยลดลงอย่างรวดเร็ว และพบว่ามีนักการเมืองในรัฐบาลปัจจุบัน ทำการลักลอบนำเข้าลูกช้างจากต่างประเทศเพื่อรอการส่งขายไปยังต่างประเทศต่อไป (โลกสีเขียว ม.ค.-ก.พ. 2548: 80)

- ด้านสถานการณ์สิ่งแวดล้อม

ในปี 2544 ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพการประชุมอังกัด หรือการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนาที่ได้พูดถึงเกี่ยวกับการค้าสารพิษระหว่างประเทศซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย ส่วนสถานการณ์ด้านอากาศและเสียงในช่วงปี 2544-2545 นับเป็นช่วงที่ร้อนต่อเนื่องและมีนัยสำคัญต่อย่างก้าวการสร้างความร่วมมือในการลดก๊าซเรือนกระจกทั้งในระดับประเทศและระดับโลก อย่างในประเทศไทย คือคณะรัฐมนตรี มีมติให้สัทยาบันฑิธสาร เกียวโต ก่อนเพียง 1 วัน ที่จะมีการประชุมสุดยอดว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืนหรือ เออีริชัมมิต และต่อมาคณะรัฐมนตรีก็มีมติว่าโครงการในกลไกสะอาดต้องผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีเท่านั้นเพื่อป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์ของประเทศพัฒนาแล้ว และสกัดกั้นโครงการที่อาจก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม (สุภรนต์ ไรจนไพรวงศ์ 2546 :104)

ในช่วงปลายปี 2545 สถานการณ์ด้านป่าไม้มีการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างอันเนื่องมาจาก การปฏิรูประบบราชการ มีการแบ่งเนื้องานด้านอนุรักษ์ชัดเจนขึ้น แต่ก็มีประเด็นความเคลื่อนไหวที่แม้จะจบลงในเวลานั้น แต่ก็ยังมีนัยสำคัญไม่น้อยคือ กรณีรัฐบาลสหรัฐ เสนอยกหน้ดอกเบียเงินกู้ให้กับประเทศไทย แลกเปลี่ยนกับการจัดตั้งกองทุนป่าเขตร้อน เรื่องนี้เป็นที่รับรู้ในระดับสาธารณะเมื่อ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในระดับหลักการไปแล้ว ภายใต้การผลักดันอย่างแข็งขันของกรมป่าไม้ ทว่าด้วยการออกมาเตือนภัยและการให้ข้อมูลจากหลายๆฝ่ายเกี่ยวกับผล

ประโยชน์เบื้องหลังทั้งในมิติทรัพยากรชีวภาพและทางออกกรณีลดก๊าซเรือนกระจก ในที่สุดรัฐบาลไทยก็ตัดสินใจยกเลิกข้อตกลงนี้

ในปี 2546 จากข้อตกลงการค้าเสรี ไทย - สหรัฐดังกล่าว อาจส่งผลกับสภาพแวดล้อมได้หลายประการไม่ว่าจะเป็นเรื่องการนำเข้า - ส่งออก สินค้าเกษตร , การปลูกพืช และนำเข้าสินค้า GMO รวมถึงเทคโนโลยีชีวภาพต่างๆที่ยังไม่มีความชัดเจน ซึ่งอาจส่งผลถึงความหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์พืชต่างๆที่มีมากมายในประเทศไทย (จิตินันท์ ศรีสถิต และ อวยพร แต่ชุตระกุล อ้างใน โลกสีเขียว ปี 13 ฉ. 2 พ.ค.-มิ.ย. 47: 20 -35)

ส่วนในด้านพลังงาน เรื่อง ท่อก๊าซไทย - มาเลเซีย รัฐบาลก็ยังไม่มีทางออกที่ชัดเจน และปฏิเสธที่จะนำรายงานเรื่องดังกล่าวของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ที่ระบุว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้น มาพิจารณาในที่ประชุมสภา นอกจากนี้ นายกัททิฆณ ชินวัตร กล่าวในที่ประชุมเชิงปฏิบัติการยุทธศาสตร์พลังงานครั้งที่ 1 เรื่องพลังงานเพื่อการแข่งขันในประเทศไทยว่า รัฐบาลเห็นชอบยุทธศาสตร์ของกระทรวงพลังงานที่จะลงทุนกว่า 9 แสนล้านบาทเพื่อปรับปรุงโครงสร้างระบบขนส่งจากรถยนต์ มาเป็นระบบราง อย่างรถไฟฟ้า รถไฟใต้ดิน รวมทั้งรัฐบาลมีนโยบายผลักดันให้ประเทศเป็นศูนย์กลางกิจการพลังงาน การซื้อขายพลังงานในอาเซียน โดยจะเดินหน้าโครงการสะพานเศรษฐกิจ แทนโครงการชุดคอคอดกระ โดยก่อสร้างถนนเชื่อมบริเวณท่าเรือน้ำลึก อ. สิชล จ. นครศรีธรรมราช ไปยังทะเลฝั่งอันดามัน อ. ท้ายเหมือง จ. พังงา แต่ต้องลงทุนก่อสร้างคลังน้ำมันและท่อส่งน้ำมันเชื่อม 2 ฝั่ง รวมทั้งสร้างเชื่อมเส้นทางเชียงราย - คุณหมิง เส้นทางมุกดาหาร - ดานัง และ เส้นทางตราด - เกาะกง เพื่อดันประเทศไทยเป็นศูนย์กลางพลังงานเอเชีย (โลกสีเขียว , พ.ย.-ธ.ค. 2546: 82)

ในปี 2547 จากการศึกษาปัญหาขยะ อิเล็กทรอนิกส์ ล้นเมืองก็เริ่มมีมากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดสารพิษ โดยที่รัฐบาลยังไม่มีกรอบกฎหมายมารองรับเรื่องนี้อย่างชัดเจน ซึ่งนายอดิศักดิ์ ทองไข่มุก กล่าวว่ ปัญหาของการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ ในปัจจุบันยังไม่มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ส่วนโรงงานรีไซเคิลก็มีอยู่เพียง 3 แห่ง และโรงงานคัดแยกอีก 5 แห่ง ซึ่งถือว่ายังไม่เพียงพอต่อการรองรับปริมาณของขยะคอมพิวเตอร์จำนวนมาก ทั้งนี้จากข้อมูลของสถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ระบุว่า ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาปริมาณการนำเข้าคอมพิวเตอร์มีแนวโน้มสูง โดยปี 2544 มีจำนวน 447,093 เครื่อง ปี 2545 มี 488,325 เครื่อง และ ปี 2546 มี 1,085,136 เครื่องและในปี 2547 นี้คาดว่าจะมีถึง 4 ล้านเครื่อง (โลกสีเขียว ส.ค.-ก.ย. 2547: 75)

ปลายปี 2547 นี้เอง ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าและพันธุ์พืชหายากหรือที่เรียกว่า การประชุม CITES มีการเรียกร้อง

ให้มีการปรับเปลี่ยนรายชื่อสัตว์ป่าและพืชป่าทั้งที่ต้องการอนุรักษ์และหวังผลประโยชน์ทางการค้า 50 ชนิด ซึ่งโดยสรุปการประชุมไซเตส ที่ประชุมอนุมติตามข้อเสนอของไทย เกี่ยวกับเรื่อง การปรับบัญชีโลมาออร์วดีจากบัญชี 2 ไปอยู่บัญชี 1 เพื่อห้ามนำไปทำการค้า และปรับป้ายเขียน หยก และ กัลฉวยไม้ลูกผสม 4 ชนิด ซึ่งอยู่ในบัญชี 2 ออกนอกไซเตส ขณะเดียวกันที่ประชุมไม่เห็นด้วย กับข้อเสนอของญี่ปุ่นที่ให้ถอดควาพมิ่งก็จากบัญชี 1 มาอยู่บัญชี 2 เพื่อการค้า (โลกสีเขียว ม.ค.-ก.พ.2548:80)

จากบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในประเทศไทยช่วง ทศวรรษที่ผ่านมา เห็นได้ว่า ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นมีความหลากหลาย ซับซ้อนมากขึ้น อันเนื่องมา จากทั้งสภาพสังคมในประเทศ และ แรงกดดันต่างๆจากภายนอกประเทศเกี่ยวกับเรื่องการค้าเสรี ต่างๆที่ทำให้ประเทศไทยต้องมีการปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนไป แม้การมีแผน พัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 8 ที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งการมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ พ.ศ.2540 ที่ เปิดโอกาสให้กับประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหา แต่หลังปี 2544 เป็นต้นมา ที่รัฐบาลของพ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เข้าบริหารประเทศ โดย เสี่ยงข้างมากพรรคเดียว พรรคฝ่ายค้านอ่อนแอ ขาดการตรวจสอบที่ดีการครอบงำของอำนาจรัฐ และตลาดชัดเจนมาก การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญเปิดช่องให้ได้ใช้สิทธิต่างๆก็ ยังไม่สามารถมีได้อย่างแท้จริง เพราะอำนาจรัฐและอำนาจตลาดทั้งจากภายในและภายนอก ประเทศ ครอบงำการทำงานของประชาชนอยู่ ทำให้เกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

(2) ขบวนการเคลื่อนไหวทางสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

(2.1) ก่อนกรีนพีซมาตั้งในประเทศไทย (2538-2543)

- พัฒนาการขององค์กรเคลื่อนไหวเพื่อสิ่งแวดล้อม

ในช่วง 2538 จากบริบททางเศรษฐกิจ , สังคม และสถานการณ์สิ่งแวดล้อมในช่วง ทศวรรษที่ผ่านมา ก่อให้เกิดขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมมากมายเช่นกัน นอกจากมีการ จัดตั้งสมาชิชาคนจนขึ้น แล้ว ปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นกรณี ผลกระทบจากการสร้างเขื่อน ต่างๆ อย่างเขื่อนปากมูล , เขื่อนราษีไศล ซึ่งประเด็นที่ถูกกล่าวมากที่สุดคือ กรณีเขื่อนราษีไศล มี การชุมนุมใหญ่ ภายใต้การนำของสมาชิชาคนจน 2 ครั้ง ระหว่างปี 2539-2540 รัฐบาลมีมติให้จ่าย เงินชดเชยให้กับผู้ที่สูญเสียการทำมาหากินในป่าทาม ไม่ถึงปีหลังจากที่ชาวบ้านได้รับค่าชดเชย ก็มีหนังสือจากทางการถึงชาวบ้านแต่ละรายให้นำเงินมาคืน ชาวบ้านว่ารัฐบาลโกหกกับสาธารณะ

แต่รัฐกลับมองว่าชาวบ้านโกงชาติ หลอกเอาที่ดินสาธารณะมาแจ้งเป็นที่ใช้ประโยชน์ ส่วนในกรณีเรือนปากมูลนั้น การที่รัฐบาลชวน หลีกภัย ลบมติเดิมที่รัฐบาลชวนลิต ยงใจยุทธ มีมติให้ขาดเขตการสูญเสียอาชีพร่มงอย่างถาวรให้ หากพบว่า หลังจากที่สร้างเขื่อนแล้วชาวบ้านยังคงไม่สามารถทำการประมงได้ ชาวบ้านเห็นว่าไม่เป็นธรรมรัฐบาลผิดสัญญา แต่รัฐบาลมองว่าชาวบ้านคือต้อง ขอไม่รู้จักพอ ได้แล้วจะเอาอีก (ผาสุก พงษ์ไพจิตร บรรณาธิการ 2545:228-229)

สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึง การที่รัฐเพิกเฉย และ กล่าวหาชาวบ้านผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างชัดเจน ทำให้ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจำเป็นต้องออกมาเรียกร้องสิทธิที่ตนพึงมี พึ่งได้จาก รัฐ และ เรียกร้องให้สาธารณะชนได้เข้าใจพวกเขาผ่านสื่อมวลชนต่างๆ จากปัญหาที่เกิดขึ้นก่อการพัฒนาเอกชน และ นักวิชาการต่างๆ เริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการร่วมเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับประชาชนที่ได้รับผลกระทบ

- พัฒนาการขององค์กรพัฒนาเอกชน

ในช่วงปี 2540 เป็นต้นมา ประเทศไทยอยู่ในภาวะวิกฤติ เศรษฐกิจ คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน หรือ กป.อพช. ได้จัดเวทีประชุมสมัชชา กป.อพช. และมีข้อเสนอในที่ประชุมให้จัดปรับขบวน อพช. เพื่อรวมพลังสู้กับกระแสโลกาภิวัตน์ และมีเวทีประชุมใหญ่ๆ เกิดขึ้นอีกหลายเวที เช่น เวทีประชุมอังก์ถัด เวทีประชุมคู่ขนานธนาคารพัฒนาเอเชีย ซึ่งเป็นโอกาสดีที่ได้ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านต่างๆ และองค์กรประชาชน ในการเข้ามาร่วมกันทำงานในเชิงขบวนมากยิ่งขึ้น กป.อพช. จึงได้ทำหน้าที่บทบาทในฐานะกลไกประสานงานกลางให้กลไกภาคและเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านต่างๆ เครือข่ายองค์กรประชาธิปไตย สมัชชาคนจน รวมตัวกันในนาม คณะทำงานวาระประชาชนเพื่อความเป็นไท จัดทำวาระประชาชน ขึ้นมา โดยการสังเคราะห์ประสบการณ์การทำงาน จากการทำงานร่วมกับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและประชาชนภาคเมืองและชนบท เพื่อที่จะจัดทำเป็นข้อเสนอวาระประชาชน อันเป็นหลักการการทำงานที่ต้องการให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืน บนพื้นฐานการพัฒนาต้องมาจากประชาชน

เนื่องจากรัฐบาลไทยได้นำเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เข้าสู่กระแสเศรษฐกิจเสรี จนมาถึงช่วงของโลกาภิวัตน์ เมื่อช่วง ทศวรรษที่ผ่านมา ถูกกดดันให้เปิดเสรีทางการเงิน การค้า จนกระทั่งเข้ามาสู่จุดจบบทบาทเศรษฐกิจ ทำให้อิสรภาพอธิปไตย อยู่ในกระบวนการ การสูญเสียรวมทั้งนโยบายต่างๆของพรรคการเมือง แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 9 เป็นเพียงจรรยาบรรณเดียวจากเมืองบนสู่เบื้องล่าง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเกิดวาระประชาชนที่จะตอบโต้กระแสโลกาภิวัตน์ กระแสรวมศูนย์อำนาจ กระแสทุจริตคอร์รัปชันในนโยบายของพรรคการเมืองและของ

รัฐ โดยเป้าหมายหลักก็คือ เพื่อที่จะสร้างพลังให้สามารถยับยั้งถ่วงดุล กระแสรวมศูนย์อำนาจเบ็ดเสร็จ และระบบอำนาจนิยมของระบบเศรษฐกิจไทย โดยมุ่งหาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นเงื่อนไขของความเป็นอิสระและอธิปไตยทางการเมือง วาระประชาชนทำไปเพื่อเป็นการสร้างกระบวนการที่พัฒนาไปสู่ระบบเศรษฐกิจที่มีระดับชั้นหลากหลาย คือไม่ใช่ระบบเศรษฐกิจที่รวมศูนย์เป็นอำนาจเบ็ดเสร็จ แต่จะเป็นระบบเศรษฐกิจในโครงสร้างของเศรษฐกิจโลกที่กระจายอำนาจและมีหลากหลายระดับชั้น มีอิสรภาพ อธิปไตย และขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเอง เป็นระบบเศรษฐกิจที่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง(อนุสรณ์ ไชยพาน บรรณาธิการ 2546:18-19)

- พัฒนาการขององค์กรชาวบ้าน

หากมองในภาพรวม ขบวนการเคลื่อนไหวมีการทำงานร่วมกันในหลายๆภาคส่วน โดยมักจะเน้นไปที่องค์กรชาวบ้านเป็นส่วนใหญ่และมีความพยายามขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง เพราะสภาพสังคมในช่วงปี 2540 - 2542 ที่เป็นช่วงเศรษฐกิจฟองสบู่แตก คนชนบทที่เคยอพยพเข้ามาทำงานในเมืองจำนวนมากตงงานต้องอพยพกลับถิ่น ซึ่งระยะนี้ได้มีกองทุนเพื่อสังคมเข้าไปสนับสนุนการทำงานขององค์กรชาวบ้าน เวทีการพบปะในระยะนี้พูดถึงการจัดการทุนเป็นส่วนใหญ่ การขับเคลื่อนงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในระยะนี้จะมีลักษณะ ที่เป็นยุทธศาสตร์ร่วมของภาค เช่น การติดตาม สนับสนุนทุนสำหรับองค์กรชาวบ้านในการจัดการตลาดและธุรกิจชุมชน การเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนด้านการจัดการระบบการเงินชุมชน กิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวเป็นงานเฉพาะองค์กร เช่น การพัฒนาระบบเกษตรยั่งยืน บางองค์กรจะเข้าไปเชื่อมต่อกับภาคอื่นๆ งานด้านสิ่งแวดล้อมมีกิจกรรมชัดเจนในพื้นที่รอยต่อเขตป่าอนุรักษ์ การประสานงานภายในมีข้อจำกัดทั้งด้านทุนและบุคลากร สถานการณ์ระยะนี้คือ

1. องค์กรชาวบ้านเติบโต หน่วยงานภาครัฐมุ่งเน้นจะให้มีการสนับสนุนทุนให้องค์กรชาวบ้านที่เข้มแข็ง เช่น การสนับสนุนกองทุนเพื่อสังคม
2. มีการปรับเปลี่ยนการสนับสนุนจากแหล่งทุนต่างประเทศที่ลดลงมากและหันมาให้การสนับสนุนองค์กรขนาดเล็กหรือองค์กรชาวบ้านโดยตรง
3. การเกิดโครงการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากDANCED คือโครงการประสานความร่วมมือเพื่ออนุรักษ์และพัฒนากลุ่มป่าห้วยขาแข้ง เป็นต้น
4. การขาดเงินทุนดำเนินงานองค์กรส่วนหนึ่งต้องพักงาน แต่ไม่ยุบเลิก มีการปรับให้องค์กรชาวบ้านขึ้นมามีบทบาทมากขึ้น คนทำงานองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ลดน้อยลง

- การประสานงานร่วมกันระหว่างองค์กรชาวบ้านและองค์กรพัฒนาเอกชน

ในช่วงปี 2542-2543 ปัญหาความขัดแย้งมีขึ้นมากมาย ดังเช่นปัญหาความขัดแย้ง การทำประมงระหว่างกลุ่มต่างๆ แสดงให้เห็นถึง การพยายามแก้ไขปัญหา แบบมีส่วนร่วมในหลายๆภาคส่วน โดยการพยายามทำความเข้าใจ นโยบายรัฐ บทบาทรัฐและเจ้าหน้าที่ธุรกิจ ประมง ปัญหาประมง รวมถึงบทบาท NGO กลุ่มสังคมต่างๆ อีกทั้ง บรรยากาศทางการเมือง และความสัมพันธ์ทางอำนาจโดยรวมของสังคมในแต่ละช่วงเวลา หากทำความเข้าใจภาคส่วนต่างๆ เหล่านี้ได้ก็จะสามารถเข้าใจสมาชิกชาวประมงพื้นบ้านในฐานะขบวนการทางสังคมได้กระจ่างและรอบด้านมากขึ้น การทำความเข้าใจเงื่อนไขด้านโครงสร้างโอกาสทางสังคมการเมือง จะเห็นได้ว่า เงื่อนไขที่เอื้อให้เกิดการรวมตัวและเคลื่อนไหวเรียกร้องของ กลุ่ม ชมรม และเครือข่ายประมงพื้นบ้านอันค้ำประกัน นอกจากจะมีการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชนและกลุ่มทางสังคมต่างๆแล้ว ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ โครงสร้าง ความสัมพันธ์ด้านต่างๆของสังคมการเมืองไทยโดยรวม นับตั้งแต่ต้นนโยบาย บทบาทและท่าทีของรัฐในการจัดการทรัพยากรทะเลและทรัพยากรชายฝั่ง และต่อ ชาวประมงพื้นบ้านที่เปลี่ยนไป เนื่องจากองค์กรระหว่างประเทศที่มีบทบาทกำหนดแนวทางพัฒนา ประเทศโลกที่สามารถให้มีการปรับตัวต่อกระแสโลก และส่งผลให้รัฐประเทศกำลังพัฒนาเช่นไทย ต้องปรับตัวตามในที่สุด ขณะเดียวกันกระแสอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในสังคมไทยเองก็มีส่วนช่วยหนุนเสริมเช่นกัน เป็นเหตุให้ชาวประมงพื้นบ้านมีบทบาทและมีส่วนร่วมมากขึ้นในการดูแลรักษา แก้ ปัญหาทรัพยากรทะเลและทรัพยากรชายฝั่ง ดังจะเห็นได้จากการที่หน่วยงานรัฐหันมาประสาน ความร่วมมือของชุมชนในการจัดการทรัพยากรทะเลและทรัพยากรชายฝั่งมากขึ้นในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะที่ปรากฏในแนวคิดสิทธิประมงชายฝั่งที่เป็นรูปแบบการจัดการทรัพยากรร่วมกันระหว่าง รัฐกับชุมชน และทำงานร่วมกับกลุ่มและองค์กรเครือข่ายต่างๆ(ผาสุก พงษ์ไพจิตร บรรณาธิการ 2545:339 - 344)

ในช่วงปี 2543 - 2544 หลังจากมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2540 แล้ว การเคลื่อนไหวภาคประชาชนมีความชัดเจนขึ้น เพราะรัฐธรรมนูญได้ให้สิทธิไว้หลายประการ โดยเฉพาะการส่งเสริมและเปิดช่องให้เกิดการมีส่วนร่วมของพลเมืองและภาคประชาชนอย่างกว้างขวาง การเคลื่อนไหวที่สำคัญนอกจากเรื่องการทบทวนการเปิดปิดเขื่อนปากมูลแล้ว การคัดค้าน การก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าบ่อนอกหินกรูด การต่อต้านโครงการก่อสร้างท่าอากาศยาน ไทย-มาเลเซีย และ อุตสาหกรรมต่อเนื่องในหลายๆโครงการ เหตุผลหลักที่ถูกหยิบยกขึ้นมาประกอบการเคลื่อนไหว ก็คือ โครงการเหล่านี้มิได้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เลยและรัฐมักอ้างถึงแต่ผล

ประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับสาธารณะโดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงวิถีชีวิตของชุมชน ยิ่งไปกว่านั้น หลายโครงการก็ยังคงตั้งคำถามถึงความจำเป็นและความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจด้วย จากการเคลื่อนไหวหนึ่งซึ่งดูเหมือนเป็นเพียงการคัดค้านของคนกลุ่มเล็กๆ ได้ก่ออุปสรรคมากขึ้นในหลายด้าน รวมถึงการเคลื่อนไหวด้านหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากความตระหนักในปัญหาสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมและการรับรองสิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ นั่นคือ " การปฏิรูประบบสุขภาพ " แนวคิดนี้มีฐานคิดว่า ความสุข – ทุกข์ของประชาชนไม่ได้เกิดจากความเจ็บป่วยทางร่างกายแต่เพียงอย่างเดียว แต่ได้ขยายมุมมองไปถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งรวมถึงด้าน เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม (สุภรานต์ วิจารณ์ไพรวงค์ 2546 :104)

ด้านองค์กรพัฒนาเอกชนร่วมกับองค์กรชาวบ้านได้มีความพยายามที่จะฟื้นฟูการจัดกระบวนการและประสานงานภายในภูมิภาค โดยจัดให้มีเวทีวิเคราะห์ปัญหาและทางออกร่วมกัน เพื่อให้เกษตรกรได้รับรู้ปัญหาอย่างเท่าทันและฟื้นฟูการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในภูมิภาค ในการจัดเวที วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุการหาทางเลือกทางออกในการแก้ปัญหา ระยะเวลาองค์กรขนาดเล็กในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างและภาคกลางได้รับเงินทุนจากAUSAID เช่น ศูนย์เสริมสร้างองค์กรชาวบ้านเพื่อฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม จ. พิษณุโลก ส่วนองค์กรชาวบ้านส่วนใหญ่จะได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานจากกองทุนเพื่อสังคม ทำให้เกิดการรวมตัวของเครือข่ายชาวบ้านในพื้นที่เกิดขึ้นจำนวนมาก (อนุสรณ์ ไชยพาน บรรณาธิการ 2546 : 40)

(2.2) หลังกรีนพีซเข้ามาตั้งในประเทศไทย (2544 เป็นต้นมา)

- ยุคของการจัดเวที เพื่อเปิดพื้นที่สาธารณะ

ในปี 2544 – 2545 ในส่วนของเครือข่าย กป.อพช. ได้รื้อฟื้นงานประสานความร่วมมือภายในภาคขึ้นอีกครั้งมีการจัดสมัชชาประจำปี ทบทวนยุทธศาสตร์งานของภาค ในระยะนี้องค์กรพัฒนาเอกชนส่วนใหญ่มีข้อจำกัดด้านเงินทุนในการทำงาน แต่ก็มีความพยายามในการรื้อฟื้นคิดค้นงานและแสวงหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนงานต่อไป องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่หลายองค์กรปรับตัวเข้าร่วมขับเคลื่อนงาน ในฐานะผู้ประสานงานและหนุนเสริมงานองค์กรชาวบ้าน (อนุสรณ์ ไชยพาน บรรณาธิการ 2546 : 40-42) ในช่วงนี้หลังจากที่นายก ทักษิณ ชินวัตร ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2544 ถึงปัจจุบัน) การเคลื่อนไหวภาคประชาชนในเรื่องสิ่งแวดล้อมและอื่นๆมีน้อยลง เพราะรัฐใช้สื่อช่วยโฆษณานโยบายต่างๆของตนเพื่อสร้างให้เกิดความชอบธรรม พยายามผลักดันโครงการต่างๆให้ชุมชน ไม่ว่าจะเป็นโครงการเงินทุนหมู่บ้านละ หนึ่งล้านบาท โครงการหนึ่งตำบล

หนึ่งผลิตภัณฑ์ ฯลฯ เป็นต้น การเรียกร้องสิทธิต่างๆที่เกิดขึ้นมักถูกกล่าวหาจากนายภคฯ ว่าเป็นมือบ้จัดตั้งรับเงินต่างชาติมาก่อวอน ทำให้การเคลื่อนไหวทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อมและด้านอื่นๆถูกจับตามองในภาพลบจากประชาชนทั่วไปเป็นส่วนใหญ่และยากที่จะเคลื่อนไหว แต่ขณะเดียวกันองค์กรเคลื่อนไหวทางสิ่งแวดล้อมต่างๆก็ต้องทำงานหนักเพิ่มมากขึ้น เพื่อและพยายามเคลื่อนไหวในหลายๆรูปแบบ เช่นมีการจัดเวทีเสวนาและให้ความรู้กับประชาชนในเรื่องต่างๆ เป็นต้น

ในกลางปี 2547 ได้มีการจัดเวทีสิ่งแวดล้อม 47 ขึ้นที่กรมประชาสัมพันธ์ กรุงเทพมหานคร นับว่าเป็นการรวมตัวขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุดงานหนึ่งก็ว่าได้ โดยมีองค์กรสิ่งแวดล้อมร่วมจัดกว่า 34 องค์กร และ องค์กรเครือข่ายกว่า 49 องค์กร การจัดเวทีเสวนาเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในรอบทศวรรษที่ผ่านมา มีการให้ความรู้โดยการจัดนิทรรศการต่างๆ มีการเปิดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นปัญหาสิ่งแวดล้อมเพื่อร่างเป็นแนวทางแก้ไขนี้มีกว่า 50 ประเด็นปัญหา โดยให้ประชาชนทั่วไปได้มีส่วนร่วม และภายในงานมีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายร่วมเคลื่อนไหวเรียกร้องให้รัฐยกเลิกโครงการต่างๆที่ทำลายสิ่งแวดล้อมเช่น การล่ารายชื่อคัดค้านการสร้างกระเช้าขึ้นภูกระดึง และดอยหลวงเชียงดาว เป็นต้น (สิ่งแวดล้อม 2547:1-14)

(3) เงื่อนไขภายในองค์กรและการเข้ามาของอาสาสมัคร

(3.1) การเข้ามาของกรีนพีซในประเทศไทย

โครงการกรีนพีซเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เริ่มเข้ามาสำรวจปัญหาสิ่งแวดล้อมและสภาพสังคมวัฒนธรรมในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีแนวโน้มปัญหาสิ่งแวดล้อมที่รุนแรงมากขึ้น โดยเข้ามาศึกษาความเป็นไปได้และมีเรือรณรงค์เข้ามาในช่วงปี 2543 และจากผลการทำวิจัยสำรวจของกรีนพีซสากลได้ตัดสินใจจัดตั้งสาขาของกรีนพีซในประเทศไทย ทำการจดทะเบียนในนามมูลนิธิสันติภาพเขียว ที่ประเทศไทยเมื่อปี 2544 จากการศึกษาบริบทเศรษฐกิจ สังคม และ ขบวนการเคลื่อนไหวของขบวนการสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย ช่วงก่อนที่กรีนพีซฯจะมาจัดตั้งในประเทศไทยพบว่า ในช่วงปี 2538- 2542 บริบททางเศรษฐกิจ สังคมไทย นโยบายและโครงการต่างๆของรัฐ ที่ต้องปรับตัวให้ทันกับกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อมมากขึ้น แม้ว่าจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ปี 2540ที่ระบุเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาสิ่งแวดล้อมก็ตาม แต่นโยบายรัฐ สถานการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจยังอยู่ในช่วงวิกฤต ระบบตรวจสอบไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร รัฐบาลครุฑาประชาชนทำให้สังคมในช่วงเวลาดังกล่าวมีความสับสนไม่น้อย และหลังจากการฟื้นตัวได้ไม่นาน ในปี 2542 ก็ประสบปัญหาเรื่องราคาน้ำมันแพง ทำให้รัฐต้องมีแผนการรองรับเรื่องพลังงาน ซึ่งแผนดังกล่าวส่งผลถึง สภาพแวดล้อมและวิถี

ชีวิตในชุมชนท้องถิ่นที่อยู่บริเวณโครงการของรัฐ ผนวกกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเก่าที่สะสมค้างกันมา ต่อเนื่องทำให้มีการเรียกร้องสิทธิต่างๆจากประชาชนมีมากขึ้น

ในช่วงปี 2543-2544 เกิดการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมทั่วทุกภาคในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง เชื้อนปากมูล , โครงการบำบัดน้ำเสียคลองด่าน , โรงงานไฟฟ้าถ่านหินที่บ่อนอก – บ้านกรูด , โครงการท่อก๊าซไทยมาเลเซีย รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีด้านชีวภาพอย่าง จีเอ็มโอ ที่ยังไม่แน่นอน การเคลื่อนไหวต่างๆเหล่านี้เริ่มมีความชัดเจนมากขึ้นเพราะมีหวังจากรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมได้มากขึ้น อีกทั้งสถานการณ์ของขบวนการเคลื่อนไหวสิ่งแวดล้อมในประเทศต่างๆ ก็กำลังเป็นที่สนใจของประชาคมโลก สังเกตได้จากมีการร่วมประชุมในประเด็นสิ่งแวดล้อมโลกเกิดอนุสัญญาต่างๆขึ้น เช่น มีการให้สัตยาบันพิธีสารเกียวโต เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศสมาชิก การเข้ามาของกรีนพีซในช่วงเวลาดังกล่าวถึงได้ว่าเป็นจังหวะที่เหมาะสม เพราะปัญหาสิ่งแวดล้อมกำลังได้รับความสนใจจากประชาชนทั่วไป และประชาคมโลก รวมถึง รัฐธรรมนูญได้เปิดโอกาสให้กลุ่มต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น NGO , นักวิชาการ , ประชาชน ทั่วไปสามารถ มีสิทธิมีเสียงในการเรียกร้องความเป็นธรรมได้มากขึ้น แต่ทว่า หลังปี 2544 เมื่อ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นักธุรกิจเจ้าของกิจการโทรคมนาคมรายใหญ่ของประเทศได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้งมีเสียงข้างมากในสภา จนได้เป็นนายกรัฐมนตรี พรรคฝ่ายค้านอ่อนแอ ภาพของนายทุนและรัฐ ที่ทำการครอบงำประชาชนในเรื่องต่างๆ ก็มีความชัดเจนมากขึ้น อย่างการโฆษณาขายของเชื่อต่างๆของรัฐ เช่น จะไม่ให้มีคนจนในประเทศ มีนโยบายเร่งการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการลงทุนทั้งในและนอกประเทศ อย่าง หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือกองทุนหมู่บ้านละล้านบาท หรือด้านการค้าเสรีระหว่างประเทศทวิภาคี ที่เรียกว่า FTA ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากแรงกดดันจากสังคมโลกในเรื่องการค้าเสรี ประชาชนถูกครอบงำทั้งชีวิตส่วนตัวและสาธารณะมากขึ้น ทำให้ขบวนการภาคประชาสังคม ต้องเพิ่มกำลังในการตรวจสอบและเรียกร้องสิทธิความเป็นธรรมของประชาชนในเกิดขึ้นอย่างแท้จริงมากขึ้น แม้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสิ่งแวดล้อม จะมีส่วนช่วยในการตรวจสอบโครงการต่างๆของรัฐที่มีความไม่ชอบมาพากลได้ระดับหนึ่งแล้วก็ตาม ดังนั้นการเข้ามาของกรีนพีซ ซึ่งเป็นองค์กรสากลด้านสิ่งแวดล้อม จึงถือได้ว่าเข้ามาได้เหมาะสมในช่วงเวลาที่ ขบวนการเคลื่อนไหวสิ่งแวดล้อมเป็นที่จับตามองของคนทั่วไปทั้งในประเทศและระดับโลก โดยทำการรณรงค์ใน 3 ประเด็นหลักใหญ่ที่กำลังเป็นที่สนใจ ในประเทศ และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโลก ในช่วงนั้น อย่างเรื่อง สารพิษ , ภาวะโลกร้อน , พืชตัดแปลงทางพันธุกรรม หรือ GMO และหลังจากที่ กรีนพีซเข้ามาจัดตั้งในประเทศไทย ก็มีการดำเนินการการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเต็มที่ มีการพยายาม

เปิดโปงปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย การ Lobby สถาบันการเงินที่ให้เงินกู้กับโครงการที่ทำลายสิ่งแวดล้อม และรณรงค์ให้ความรู้กับประชาชนทั่วไป ให้ทราบถึงปัญหาและโครงการต่างๆ ของรัฐและนายทุนที่ทำลายสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง โดยให้รูปแบบวิธีการทำการรณรงค์ที่มีลักษณะเฉพาะของกรีนพีซที่ใช้เหมือนกันทั่วโลก (อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมได้ในภาคผนวก ข) จากการเคลื่อนไหวในช่วงที่ผ่านมาไม่ว่าจะเป็นเรื่อง คัดค้านการสร้างโรงงานไฟฟ้าพลังถ่านหินที่บ่อนอก-บ้านกรูด จ.ประจวบคีรีขันธ์ในปี 2545 หรือโครงการอ่าวไทยไร้มลพิษ และสิทธิการรับรู้ของประชาชนกับการปล่อยสารพิษของโรงงานอุตสาหกรรม ในปี 2546 เรื่องมะละกอ GMO และการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากมลภาวะเป็นพิษบริเวณโรงงานอุตสาหกรรม ในปี 2547 เป็นต้น (อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมได้ในภาคผนวก ข.)

นอกจากนี้ในมุมมองของอาสาสมัครและเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการเข้ามาของกรีนพีซในประเทศไทย พบว่า 1. ประเทศไทยและประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีปัญหาสิ่งแวดล้อมเพราะปัญหาสิ่งแวดล้อมมันเชื่อมโยงกันทั่วโลก 2. ระบบการเมืองการปกครองภายในประเทศไม่ค่อยมีปัญหามากนัก และมีกฎหมายที่เปิดช่องให้กับการรณรงค์ประเด็นต่างๆ 3. ด้วยสภาพที่เป็นผืนดินติดกันทำให้ประเทศไทย เป็นศูนย์กลางในการติดต่อประสานงานกับประเทศอื่นๆ ได้ง่ายกว่าไม่ว่าจะเป็นทาง การคมนาคม การเดินทาง การติดต่อสื่อสาร และเทคโนโลยีต่างๆ ก็มีความทันสมัยพอสมควร 4. รูปแบบการทำงานของกรีนพีซแสดงให้เห็นว่า มีการทำลายสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นจริง จากหลักฐานต่างๆ ทำให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมเป็นผู้สนับสนุน

พี่แอนเจ้าหน้าที่ประสานงานกิจกรรม ได้เล่าให้ฟังว่า

" กรีนพีซมาทำงานในประเทศไทยเพราะ 1. ปัญหาในภูมิภาคนี้ค่อนข้างเยอะ เลยมีการขยายงานมาในภูมิภาคนี้ ไม่ใช่ว่ามีคนอยู่เยอะ หรือ อะไรนะ แต่มันเป็นที่ว่า ด้วยความเร่งด่วนของปัญหาสิ่งแวดล้อม เลยมาที่นี่ 2. ที่นี่เป็นฐานที่จะระดมทุนได้ คือเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการระดมทุนได้ กรีนพีซจริงๆ แล้วเป็นแค่ส่วนเล็กๆ ในการผลักดันในเรื่องบางเรื่องอย่างที่เราทำแค่ 3 ประเด็น อย่างเนี่ย มันก็แค่ไม่กี่เรื่องอย่าง จีเอ็มโอ เรื่องติดฉลาก สิทธิของผู้บริโภค เรื่องสารพิษก็ทำเรื่องการค้าสารพิษ อย่างภาวะโลกร้อนเราจะทำไงไม่ให้โรงไฟฟ้าถ่านหินเกิด จริงๆ มันมีบทบาทแค่ไม่กี่เรื่องเอง แต่เรื่องสิ่งแวดล้อมมันมีมากมาย แต่ที่นี้กำลังเรามีแค่นี้เราก็ทำแค่นี้ เราจะเจาะจงในส่วนที่เราสามารถประสบความสำเร็จได้เพราะจริงๆ มันก็มีองค์กรอื่นๆ ทำเรื่องอื่นๆ อยู่ด้วย การที่กรีนพีซทำงานได้อย่างกว้างขวางมันขึ้นอยู่กับกลยุทธ์ที่เราจะเคลื่อนไหวอย่างไรและเรื่องการจัดการ

ภายใน พอมีกกลยุทธ์และวิธีที่จะใช้แล้ว ก็ต้องดูเรื่องการจัดการที่คิดว่ากรีนพีซฯมีวิธีการจัดการที่มีประสิทธิภาพ และมีกลยุทธ์ที่ดีนะ”

พีเอ้ เจ้าหน้าที่รณรงค์มองว่า

“จริงๆกรีนพีซ ที่อยู่ในประเทศไทย มันไม่ใช่แค่ประเทศไทย มันทั้งภูมิภาคนี้ มีจุดมุ่งหมายทำงานในภูมิภาค แต่ว่ามาเริ่มที่ประเทศไทย-ฟิลิปปินส์ก่อน ก็เหมือนว่า กรีนพีซอยู่ในประเทศตะวันตกมานานแล้ว ทำอะไรหลายๆอย่างที่คิดว่าประสบความสำเร็จแล้ว แต่ไอ้ที่ว่าสำเร็จมันเป็นเพราะพวกชอบทำลายย้ายมาแถวนี้ อย่างเทคโนโลยีต่างๆ ที่ยุโรปเขาเลิกใช้แล้ว แต่แถวนี้เอามาใช้กันมันก็เลยทำให้เกิดปัญหา และเวลามันเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเกิดที่ใดในโลกมันก็กระทบกันมัน เราใช้อากาศอันเดียวกัน อยู่บนโลกใบเดียวกัน การมาตั้งที่นี่ ก็เหมือนกันว่าจะได้ทำงานครอบคลุมให้ได้มากขึ้น หลายๆจุดในโลกใบนี้ การตั้งในประเทศไทยก่อนมันเป็นการเริ่มต้น แต่ไปอาจมีการไปตั้งที่อื่นๆด้วยเพราะที่นี้มีอะไรหลายๆอย่างเหมาะสม ปัจจุบันที่ ฟิลิปปินส์ก็มีออฟฟิศนะ ที่นี่จะเป็นศูนย์ประสานงานหลัก การขยายมันจะมีขึ้นแต่มันต้องมีจุดเริ่มก่อนขยาย ที่บ้านเราก็ถือว่าเป็นจุดเริ่มไง”

พีรภัศร์ เจ้าหน้าที่รณรงค์ยุคก่อตั้งกรีนพีซในประเทศไทยเล่าถึงการที่กรีนพีซเข้ามาทำงานในประเทศไทยว่า

“พี้เข้าใจว่ามันมาจาก Market research ที่เขาวิจัย และศึกษาความเป็นไปได้ เท่าที่เข้าใจและเขาศึกษาความเป็นไปได้ว่า ถ้า กรีนพีซ จะเข้ามาอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ไหนควรจะเป็น Center ทั้งในเรื่องของการบริหารจัดการต่างๆ ไม่ใช่แค่เรื่องการรณรงค์ เขาก็ดู มีเกณฑ์ ต่างๆทั้งในเรื่อง เศรษฐกิจ การเมือง สังคม ต่างๆ ก็คงดูหมด ประเทศไหนบ้างที่มีการเมืองที่แบบไม่..... และประมาณว่าใช้ได้”

ผู้ศึกษาถามต่อ “อ้าวจริงๆช่วงนั้นมันอยู่ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจนะ ในช่วงปี42 แล้วทำไมเขายังเลือกที่ประเทศไทย ประเทศเราโดนภาวะต้มยำกุ้งไปนะช่วงนั้นอะ..”

พีรภัศร์ “จริงๆถ้าให้พูดถึงเรื่องเศรษฐกิจ ช่วงนั้นมันก็โดนกันหมดแหละ แต่ถ้าเรื่องการเมืองแล้ว ประเทศไทยไม่ค่อยมีปฏิวัติอะไรเท่าไร และค่อนข้างเป็นประชาธิปไตยมีการเปิดกว้าง ถ้าเทียบกับสิงคโปร์ , มาเลเซีย ในขณะที่ฟิลิปปินส์เอง เศรษฐกิจ ก็อยู่ในภาวะ ว่างงาน การเมืองกินะ...ดูแล้วก็เรื่อง ประชากรที่อยู่ในชนชั้นกลาง ขนาดของรายได้ต่อหัวของประชากร เขาดูค่อนข้างหมดนะ ดูเรื่องเสรีภาพของสื่อมวลชนด้วย ก็จริงๆ

แล้วประเทศเรากับฟิลิปปินส์คงได้คะแนนไล่ๆกัน แต่ประเทศเราก็คงได้คะแนน ตีตั้งมานิตหนึ่ง เลยมาอยู่นี้ อ้อ เรื่องการคมนาคมขนส่งด้วย ที่นี่เป็น Reginal hub ของการคมนาคมขนส่งด้วย ส่วนใหญ่จะเห็นว่า สายการบินส่วนใหญ่จะมาแวะที่ดอนเมืองก่อนไปประเทศอื่นๆด้วย ในขณะที่ประเทศอื่นอาจจะเป็นเหมือนกัน แต่ว่าอาจไม่เข้มข้นเท่าประเทศเรา ก็เขาดูหลายอย่าง"

ผู้ศึกษา " ฟังคิดว่าอะไรที่ทำให้เราสามารถทำงานได้จนถึงทุกวันนี้"

พี่รักษ์ " ก็มันอาจจะเป็นเพราะว่ากรีนพีซเป็นองค์กรที่มีการพัฒนาจาก กลุ่มเล็กๆที่ทำงานกระจัดกระจายอยู่ทั่วโลก จนกลายเป็นองค์กรที่เป็นองค์กรสิ่งแวดล้อมระดับโลก ข้อได้เปรียบของมันก็คือเป็นองค์กรสิ่งแวดล้อมที่มีเครือข่ายระดับโลก แล้วก็สามารถเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สนับสนุนซึ่งกันและกันได้อีกอย่างการรณรงค์ของกรีนพีซนั้นช่วงแรกๆเข้าใจว่ามันก็ถูกวิจารณ์ในความไม่น่าเชื่อถือของข้อมูล จึงมีการตั้งแผนกวิทยาศาสตร์ขึ้นมา เพื่อที่จะทำการวิจัยทำการเก็บข้อมูลค้นคว้าหลักฐานต่างๆควบคู่ไปกับการรณรงค์...."

ไม่ ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่รณรงค์ให้ความเห็นเกี่ยวกับการเข้ามาของกรีนพีซว่า

" การที่กรีนพีซเข้ามาตั้งสำนักงานและเคลื่อนไหวเรื่องสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยได้นั้น คือ องค์กรหนึ่งๆทำงานได้มันต้องมีเงินทุน ในการดำเนินการต่างๆก่อนหนึ่งและเงินทุนเหล่านี้ มาจากผู้บริจาค จากประชาชนทั่วๆไปที่เห็นว่ากรีนพีซทำในสิ่งที่ถูกต้อง เขาถึงได้สนับสนุนและเอาเงินมาให้เราที่กรีนพีซทำงานอยู่ได้เพราะ เราได้เงินทุนสนับสนุนจากประชาชนทั่วไปมาดำเนินงาน ก็การทำงานของเรานั่นแหละมันเห็นได้ชัด เห็นได้ทุกอย่างว่ามันคืออะไร ทุกอย่างมีเหตุมีผล เมื่อเราทำงานรณรงค์ในหนึ่งงาน จะมีคนอีกเป็นแสนเป็นล้านคนที่เห็นภาพนั้น และ เห็นด้วยกับเรา ที่เราทำงานอยู่ได้อีกอันเป็นเพราะ เราทำงานอยู่บนพื้นฐานที่ถูกต้องในเรื่องของสิ่งแวดล้อม มีหลักฐานว่าเขาทำลายสิ่งแวดล้อมจริงคือพวกเราทำความดี เราถึงอยู่ได้และมีคนเห็นด้วยกับเราว่าเราทำ ไม่ว่าเขาจะสนับสนุนเราด้วยเงินหรือด้วยแรงอะไรก็ตาม ทำให้เราทำงานได้อยู่ แม้บางคนจะไม่ได้เป็นผู้บริจาคหรืออาสาสมัคร แต่เขาเห็นด้วยกับเรา ยังยินดีกับเราในสิ่งที่เราทำ"

โย่ง นักศึกษาจบใหม่ให้ความเห็นกับกรีนพีซในประเทศไทยว่า

"ที่เรามาอยู่ เรามีหลักความถูกต้อง เพราะสิ่งที่เกิดคือความจริง เราไม่ได้สร้างเรื่อง ทำให้เรามีผู้สนับสนุนที่เขาเข้าใจการทำงานของกรีนพีซ กำลังใจจากทุกคนทั้งคนอื่นๆจาก

ประชาชนทั่วไปและผู้สนับสนุนทำให้อาสาสมัครทำงานได้ อีกอย่างเวลากกรีนพีซทำอะไรไม่มีวอยู่แล้วเพราะเรามีหลักฐานและพยานจริงๆ..."

จากมุมมองของเจ้าหน้าที่ และอาสาสมัครแสดงให้เห็นว่า การที่กรีนพีซเข้ามาตั้งสาขาในประเทศไทย เพราะว่า จากการวิจัยของกรีนพีซสากลว่า ประเทศไทยมีปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม และ ปัญหาสิ่งแวดล้อมกำลังได้รับความสนใจ โดยที่มาเริ่มต้นในประเทศไทยเพราะ ประเทศไทยเป็นประเทศศูนย์กลางของภูมิภาค มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆที่ครบครัน และการที่ทำให้กรีนพีซฯ เคลื่อนไหวในประเทศไทยได้เป็นเพราะ กรีนพีซมีหลักฐานการทำลายสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน มีเครือข่ายการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมทั่วโลกทำให้แลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้ ได้รับการยอมรับสนับสนุนจากผู้บริจาคและอาสาสมัคร อีกทั้งรูปแบบและวิธีการเคลื่อนไหวมีลักษณะเฉพาะตัวของกรีนพีซเอง

(3.2) เจ้าหน้าที่และอาสาสมัครกับมุมมองต่อสถานการณ์สิ่งแวดล้อม

นอกจากที่กล่าวไปแล้วอาสาสมัครเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญในการเคลื่อนไหวอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งอาสาสมัครที่เข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวกับกรีนพีซนี้ แม้มีความเห็นที่หลากหลายแต่มีจุดมุ่งหมายอันเดียวกันในการที่จะร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการดูแลสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์อาสาสมัคร และ เจ้าหน้าที่ ที่ทำการเคลื่อนไหวต่อสู้ด้านสิ่งแวดล้อมของกรีนพีซ พบว่า มุมมองและความคิดด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในประเทศของกลุ่มคนเหล่านี้ แบ่งได้ 2 กลุ่มคือ 1. คิดว่าสิ่งแวดล้อมเริ่มถูกทำลายลงมากแต่คนก็เริ่มกระตือรือร้นและหันมาสนใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้น 2. คิดว่าสภาพแวดล้อม ปัจจุบันไม่ค่อยดี และคนส่วนใหญ่ไม่ค่อยตื่นตัวเท่าใดนักเพราะเห็นเป็นเรื่องไกลตัว

(3.2.1) มุมมองที่สะท้อนให้เห็นว่าสิ่งแวดล้อมแย่ลงแต่คนก็เริ่มกระตือรือร้น หรือหันมาสนใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และเรายังมีหวัง

ป๋อง เป็นอาสาสมัครลำดับต้นๆขององค์กรที่มาขอสมัครเพราะทราบข่าวจากหนังสือพิมพ์ มองว่า

"อย่างในประเทศไทยก็มีองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมมากมาย ยิ่งพอเข้าไปลึกๆ แล้วจะรู้เลยว่า ประเทศไทยมีองค์กรที่ช่วยสิ่งแวดล้อมเยอะมากจริงๆ แต่มันจะทำจริงๆหรือไม่จริงมันก็มีเยอะเหมือนกัน เพราะเรื่องแบบนี้มันก็มีผลประโยชน์เยอะเหมือนกันด้วย อย่างใน

เรื่องสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศน์ในสังคมเรายังมีคนทำอยู่ โดยรวมเราว่าประเทศไทยคนทำเรื่องสิ่งแวดล้อมเขา โอเคนะ แต่ทั้งหมดทั้งปวงขึ้นอยู่กับรัฐบาลด้วย"

พี่แอนเจ้าหน้าที่ประสานงานกิจกรรมและอาสาสมัครมองว่า

" คิดว่าคนตระหนักเรื่องสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เพราะมันกระทบกับตัวคนโดยตรง อย่างเรื่องภาวะโลกร้อน คนก็รู้ว่าทุกวันนี้มันร้อนขึ้น เพราะคนประสบกับตัวเองโดยตรง อย่างช่วงแรกๆที่พัฒนาอุตสาหกรรม แต่ก่อนก็จะมองแค่ว่า จะทำไงให้เอาเงินเข้าประเทศมาก โดยไม่ได้นึกถึงว่าจะเกิดผลด้านสิ่งแวดล้อม ทีนี้ช่วงนี้พอมีผลด้านสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นมาแล้ว เพราะมันกระทบกับคนโดยตรงคนก็เห็นว่ามันเกิดขึ้นจริงด้วยอย่างปัญหามลพิษ ภาวะอากาศเสีย น้ำเสีย คนมันเห็นมันสัมผัสโดยตรง"

ชาย เจ้าหน้าที่รณรงค์ มองว่า

" สิ่งแวดล้อมตอนนี้แย่มาก ห่วยแตก ในระดับประเทศรู้สึกว่ามันตกต่ำมาก แต่ก็พอมีช่องทางที่จะพัฒนาได้ ไม่ใช่ว่ามันจะมีดมืดมัวหมอง สถานการณ์มันแย่มาก ถ้ามันดินะ พวกเรกรีนพีซก็คงไม่ต้องมาทำงานกันอย่างนี้หรอก มันคงมีความสุขกันทั่วหน้า ก็คืออย่างเรื่องภาวะโลกร้อน สถานการณ์มันก็แย่อยู่มากแล้ว อย่างภัยพิบัติธรรมชาติทุกวันนี้มันยิ่งรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ แต่รัฐบาลเราก็ยังมีนโยบายผลักดันให้เกิดการใช้ถ่านหินมากขึ้น คือมันเป็นเรื่องสวนทางกับทางที่จะไป แทนที่จะเดินทางไปข้างหน้า เรื่องการใช้พลังงานหมุนเวียน พลังงานสะอาด กลับถอยหลังไปใช้พลังงานฟอสซิล เหมือนพวกเต่าล้านปี แต่ไม่ใช่เราจะหมดหนทางทีเดียว พวกเราก็ยังมีหวัง หวังที่จะช่วยทำให้มันดี"

หมุด นักพัฒนาเอกชน ที่เป็นอาสาสมัครหลายองค์กร เคยผ่านงานด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมอย่างขบวนการตาสิบประด และอื่นๆมาก่อน มองว่า

" ถ้าทำงานอยู่ในแวดวงนี้นะ จะเห็นว่าทุกอย่างมันส่งผลกระทบกันหมด ทั้งวงแคบและวงกว้าง ระยะสั้นและยาว ทุกวันนี้เรากำลังได้รับผลกระทบที่มนุษย์สร้างขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องโรงงานอุตสาหกรรม การเดินเรือ ทุกอย่าง อะไรที่ไม่ได้มาจากธรรมชาติ มันส่งผลกระทบต่อมนุษย์หมด ทั้งเรื่องการตัดต่อยีน และการเผาถ่านหิน แม้มันจะแย่งแต่ก็มีคนสนใจจะทำมันอยู่ คือ เราสามารถทำให้ประเทศเรา เป็นประเทศเกษตรกรรมอย่างยั่งยืนได้ แต่

ความอ่อนด้อยของกฎหมาย , การค้าเสรี มันมีอะไรที่ต้องซื้อขายกัน ทำให้ทุกอยู่ต้องใช้ทรัพยากร ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม"

หนึ่ง อาสาสมัครที่สนใจงานสิ่งแวดล้อม มองว่า

" สถานการณ์สิ่งแวดล้อมโดยทั่วไป มีบางจุดดี บางจุดแย่ นะ แบบดีก็มีตามต่างจังหวัด เชื่อว่ายังมีคนรักสิ่งแวดล้อมมาก และ ดูแลครอบครองอยู่ เป็นเรื่องของคน ถ้าครอบครองดีก็จะดี ส่วนที่ว่า แย่นั้น ก็คืออย่างกทม. คนรู้ว่าต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมนะ แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญ"

(3.2.2) มองสิ่งแวดล้อมว่าแย่ลง คนยังไม่ค่อยตื่นตัวไม่กระตือรือร้น ยังขาดจิตสำนึกอยู่ ทั้งเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครหลายคนให้ความเห็นไว้หลากหลายเช่น

โย่ง นักศึกษาจบใหม่ จากคณะนิเทศศาสตร์มองว่า

" สิ่งแวดล้อมคนไทยยังไม่ตื่นตัว อย่างที่ชยะเทคโนโลยีต่างๆเขาเอามาทั้งในประเทศไทย ประเทศโลกที่ 3 ประเทศไทยเนี่ยแทบจะไม่ตื่นตัวเลย แต่ก็ยังดีที่มีคนทำเรื่องนี้อยู่แม้ว่าจะหายไปแล้ว มันเป็นเรื่องแก้ยาก เพราะมีนายทุน แก้ยากแต่ก็ต้องทำ ที่เป็นเช่นนี้เพราะพื้นฐานความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมในชุมชนมันน้อย ทั้งเรื่องสารพิษต่างๆ คนไม่ค่อยรู้ก็รับสารพิษไปวันๆ เพราะมันไม่ได้ส่งผลให้เกิดในระยะสั้น แต่มันทำลายระยะยาว อย่างเรื่อง GMO ที่พวกเราทำเนี่ย ก็เหมือนการให้ความรู้เน้นย้ำไปเรื่อยๆ.... ด้านรัฐบาลผมคิดว่า รัฐถูกครอบงำจากนายทุนนะ ปล่อยให้มีการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหิน มีการสร้างเตาเผาขยะ เขาคิดถึงเพียงเงิน พวกห้อง แต่ไม่ได้สนใจว่าชาวบ้านจะเจออะไรจากโรงงานที่เขาสร้าง สิ่งแวดล้อมจะเสียไหม เขาไม่ได้มองเลย มันเป็นการทำลายนะ...."

พีการุณ อดีตเป็นนักข่าวที่สนใจงานด้านสิ่งแวดล้อม มองว่า

" คนสนใจสิ่งแวดล้อมระดับหนึ่ง แต่ยังไม่ค่อยได้ด้วยตัวเอง เช่น บริจาคเงินให้คนอื่นไปทำ นั่นคือการช่วยของสังคมไทย ความสามารถทางด้านเงิน แต่ว่าตัวเองยังใช้ชีวิตปกติ ตามว่าห่วงใยสิ่งแวดล้อมใหม่ การช่วยสิ่งแวดล้อมคือการบริจาคเงิน ก็ดีสำหรับกรีนพีซเป็นสิ่งที่เราต้องการ แต่ขณะเดียวกันเราต้องการจิตสำนึกจริงๆในการปฏิบัติมาก

กว่า เงินบริจาค ถ้าคุณใช้ทรัพยากรอย่างไร้สติ ต่อให้คุณหาเงินได้มากเท่าไร มันก็จะวนกลับมาอยู่ที่ตัวคุณอยู่ดี สิ่งที่คุณใช้อย่างไร้สติมันจะกลับมาหาคุณ"

นอกจากนี้ที่การรณรงค์ยังให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องทุนนิยมและสิ่งแวดล้อมว่า ปัจจุบันเราต้องอยู่ภายใต้ระบบทุนนิยม แม้ว่าระบบมันจะครอบงำเรา แต่ผู้บริโภคหรือประชาชนทั่วไปก็มีสิทธิเรียกร้องไปสู่ระบบทุนนิยมได้ บอกว่าคุณต้องทำ (ผู้ผลิต) ต้องทำสิ่งดีๆให้กับลูกค้า ไม่เอาเปรียบผู้บริโภค เช่นอย่างเรื่อง GMO ที่เราทำกันอยู่ คือ ผู้บริโภคอยากให้เราต้องบอก มีการติดฉลาก มันเป็นเรื่องรับผิดชอบอย่างหนึ่งต่อผู้บริโภค ขณะเดียวกัน ผู้บริโภคอย่างเราก็มีสิทธิเรียกร้องไปหาผู้ผลิตได้ว่า ผู้ผลิตต้องผลิตสินค้าที่ดีให้เรา ขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมที่เราต้องช่วยกันรักษาด้วย

ที่แหล่งเป็นอาสาสมัครที่ถนัดงานด้านอิเล็กทรอนิกส์ให้ความเห็นว่า

"สภาพแวดล้อมในประเทศไทยและในโลกนี้ ภาพรวมแย่มาก สิ่งแวดล้อมไม่เป็นมิตรกับมนุษย์ เช่น อากาศเพี้ยนๆ ฝนไม่ตกตามฤดูกาลแล้ว สภาพแวดล้อมในช่วง4-5ปีที่ผ่านมาดูสิ ฤดูกาลเลื่อนไปเปลี่ยนไป เช่น ฤดูร้อนเลยไปถึง ฤดูฝน , ฤดูหนาวสั้น ตอนนี้อย่างนี้ไม่ต้องใส่เสื้อหนาวกันแล้ว ที่เป็นอย่างนี้เพราะว่า มนุษย์ทำลายสิ่งแวดล้อม เขาไม่ค่อยสนใจกัน เช่น ปริมาณป่าลดลง มีการใช้ทรัพยากรฟุ่มเฟือยมากขึ้น.....ส่วนบทบาทรัฐต่อสิ่งแวดล้อมรัฐเขามองว่ามันเป็นต้นทุน ต้องการเอาไปทำเงิน อย่างเรื่องการท่องเที่ยว ยังไม่มีการดูแลอย่างชัดเจน ทำอะไรไม่คิดถึงอนาคตระยะยาว ไม่มีความยั่งยืน รัฐไม่ค่อยฟังความคิดเห็นประชาชน เหมือนเรามีคำตอบอยู่แล้วว่าจะต้องทำนั้นนี้ ก็ทำ เช่น ถนนผ่านอำเภอไทยเนี่ย ยังไม่ได้ทำ EIA ก็บอกว่าจะสร้างแล้ว ลงทุนแล้ว ถ้าผลของ EIA ออกมา ว่ามันไม่คุ้มเขาก็จะบอกว่าจะลงทุนไปแล้วต้องทำเป็นต้น มันเป็นเรื่องผลประโยชน์ ถึงบอกว่ามันทำลายใจ "

นิต นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ มองว่า

"สิ่งแวดล้อมเลวร้ายลงเรื่อยๆ ทุกที่ๆ อย่างในประเทศไทย คนก็เริ่มเห็นว่ามันใกล้ตัวขึ้น แต่ทุกคนเพิกเฉย ช่วยในสิ่งที่ตัวทำได้แบบไร้สติ...บางคนก็ไม่ว่าจะช่วยเหลือ มันเป็นเรื่องใกล้ตัวแต่ไกลใจมั้ง อย่างที่เรียนๆสิ่งแวดล้อมมานะ จะเน้นเกี่ยวกับการบำบัดมากกว่านะ ที่ มันจะรู้สึกเลย ตอนเรียนเขาจะเน้นเรื่องบำบัดมากกว่าป้องกัน และก็มีการสอนเคล็ดลับให้ด้วยนะ ว่าเวลาไปทำงานจริงๆหน้าที่บำบัดนั้นก็ทำไป แต่อาจทำได้ไม่เต็มที่เพราะ

มันมีต้นทุนเยอะ แต่ถ้าทางกรมมาตรวจแล้วของเสียโรงงานเราเกินมาตรฐานเคล็ดลับคือ
 ต้มน้ำดีใส่เข้าไปเยอะๆ ให้มันเจือจาง ค่าที่ตรวจได้จะได้ไม่เกินมาตรฐาน ที่คิดดูหูเสีย
 ความรู้สึกมากเลย อาจารย์คนหนึ่งที่สอนหนูเขาบอกอย่างเนี่ย อะ.....ขนาดอาจารย์นะ
 เนี่ย...มันแสดงให้เห็นว่าเขาไม่มีจิตสำนึกเลยนะพี่...ถ้าอีกแง่..จริงๆมันก็ดีนะพี่ที่เขาให้สอน
 ให้เราเอาตัวรอดนะ...เพราะเวลาไปทำงานจริงๆเราอาจจะเจอไรก็ไม่รู้แต่...อะนะ..
 ในความเห็นหนู วิกฤติสิ่งแวดล้อมโลกมันมีมานาน ช่วยให้มีมันเกี่ยวไม่หมดหรอก แต่หนู
 คิดว่าก็ช่วยดีกว่าไม่ช่วย ขึ้นอยู่กับการศึกษาด้วย"

สงบ เป็นอาสาสมัครที่มีอุปนิสัยที่รักการอ่านและสนใจปัญหาสังคมคนหนึ่ง คิดว่า

"สิ่งแวดล้อมมันแย่ลง จากอดีตที่เคยอยู่สัมผัสมา อย่างบ้านเกิด เราปัจจุบันนี้มันแตกต่าง
 ต่างจากอดีตโดยสิ้นเชิง สภาพแวดล้อมที่บ้าน ต้นไม้โดนตัดเยอะ น้าข้าวทำได้น้อยลง
 มันมาจากหลายๆส่วน ฝนไม่ตกตามฤดูกาลก็กระทบด้วย ภูมิอากาศไม่เหมือนก่อนไม่มีฤดู
 กาล ร้อนๆมาก แล้งๆก็แล้งไปเลย ส่วนตัวคิดว่าเรื่องสิ่งแวดล้อมมีแต่แย่ลง จากข่าวต่างๆ
 อย่างโลกร้อนขึ้น หรือภัยแล้ง อย่างน้ำแข็งขั้วโลกละลายแล้ว เมื่อก่อนกับตอนนี้ไม่
 เหมือนกัน คิดว่า สิ่งที่เกิดเพราะมนุษย์ การบริโภคที่เยอะใช้ไม่ยับยั้ง การปล่อยก๊าซจาก
 รถ การบริโภคที่เกินจำเป็น...อย่างทุกวันนี้ระบบทุนนิยมที่เป็นอยู่เร่งให้คนบริโภคเยอะให้
 คนใช้อะไรเยอะขึ้นมันไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องสิ่งแวดล้อมเท่าไรหรือเรื่องของจิตใจ
 มันกระตุ้นให้คนบริโภค เพราะการบริโภคทำให้ทุนนิยมมันเติบโตขึ้นๆ แต่เราก็ไม่รู้ว่ามัน
 จะมีแนวทางไหนจะดีกว่า ไม่ได้รู้สึกดีเท่าไร เลย เราก็ไม่ได้ทำอะไรได้มาก นอกจากคำ
 มัน วิพากวิจารณ์มัน

น้อม อาสาสมัครที่ปัจจุบันเป็นเจ้าของหน้าที่ด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทแห่งหนึ่งมองว่า

"สิ่งแวดล้อมตอนนี้แย่ เพราะ เรียงสิ่งแวดล้อมมาเข้าใจเลย รู้สึกเลยเห็นชัด ตอน
 แรกก็สังเกตจากอากาศร้อนมากผิดปกติ จากธรรมชาติว่า ทำไมฝนไม่ตกตามฤดูกาล เลย
 หาสาเหตุ เรียงสิ่งแวดล้อมนี้ก็จะได้ว่าได้ว่ามันมีการเปลี่ยนแปลงเพราะอะไร น้ำท่วมเกิดได้
 จากสาเหตุไร อย่างในประเทศเห็นจากมลภาวะเป็นพิษอย่างแรง หมอกควันจากสารพิษ
 เพราะลมไม่เคลื่อนที่ เพราะ สภาพอากาศผิดปกติ และกฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย
 ไทยไม่เข้มงวด คนไม่ค่อยมีจิตสำนึก มีคนมักง่ายเยอะ คือในเมืองไทย ไม่ตื่นตัวเรื่อง
 สิ่งแวดล้อม ไม่เสนอข่าวสิ่งแวดล้อม ว่าจริงๆแล้วสิ่งแวดล้อมวิกฤตแล้วนะ เน้นแต่เรื่อง

บันเทิง อาชญากรรมมากกว่า เรื่องสิ่งแวดล้อมอยู่หน้ากลางๆ คนที่ไม่สนใจก็จะไม่รู้
อย่างบ้านเราถ้าสื่อมวลชนไม่ช่วย สิ่งแวดล้อมก็ยังคงจะแย่อยู่”

พีเอ๋ เจ้าหน้าที่รณรงค์มีมุมมองเกี่ยวกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมว่า

“ ถ้าเทียบกับเมื่อก่อนปัจจุบันคงจะแย่ลงมาก การบริโภคมาก คนไม่สนใจสิ่งแวดล้อม
ไม่สนใจคำสอนของศาสนา หรือคนกลุ่มน้อย เพราะ สมัยก่อนเราจะมีคำสอนต่างๆ ทั้ง
ศาสนาและชนกลุ่มน้อย ที่ทำให้เรารู้สึกว่าเราต้องอยู่กับธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม คนก็
จะไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ตอนนี้มันเลยเสื่อมลง คนอยู่เพื่อการบริโภค เราห่างไกลต่อสิ่ง
แวดล้อมมากขึ้น เพราะ คนเป็นวัตถุนิยม บริโภคนิยม คนต้องกินต้องใช้มากขึ้น คนเพิ่ม
การทำลายก็มากขึ้นและก็ได้รู้สึกว่าจะต้องรักษาอะไร...”

แนว นักศึกษาด้านการออกแบบ มองว่า

“ สิ่งแวดล้อมตอนนี้แย่ลง มองตามถนน หรือ ปรากฏการณ์ของโลกมันมีอะไรแปลกๆ เกิด
ขึ้นเยอะเลย สถานการณ์ในประเทศไทยต่างจังหวัดมันยังดีอยู่ มีบางที่ ก็แย่นะอย่างใน
กทม. เพราะ จิตสำนึกคนมันแย่ อาจเป็นเพราะ พัฒนาเร็วเกินไป ระบบผังเมืองจริงๆมันดี
อยู่แล้ว แต่ คนไม่ค่อยช่วยกัน มันเลยไม่ค่อยดี ผมคิดว่า ถ้าคนสำนึกดีนะ ระบบแย่สิ่ง
แวดล้อมก็ไม่แย่หรอก”

พีริช เจ้าหน้าที่รณรงค์ที่มากประสบการณ์ในเรื่องสิ่งแวดล้อมและการเคลื่อนไหวทาง
สังคมมองว่า

“คิดว่าสถานการณ์สิ่งแวดล้อมเราแย่นะ แต่พีคิดว่ามันก็ต้องมีคนพีคิดว่าสิ่งแวดล้อม
มันดีขึ้นด้วย เพราะอะไรพีใหม่ เพราะเขามีใจ พีว่ามันเป็นเรื่องช่องว่างของคนที่มี กับไม่มี
คนพีมีเขาไม่ค่อยได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมเท่าไรก็มี เพราะว่าถ้าเขาร้อนก็อยู่ในห้อง
แอร์ ถ้าอากาศเสียก็ซื้อเครื่องฟอกอากาศมาใช้ เขาอาจคิดว่าคุณภาพเขาดีขึ้นด้วยซ้ำนะ
แต่กับอีกกลุ่มคนหนึ่งแหละคนข้างถนนเขาไม่มีเงินซื้อแอร์มาใช้ อากาศเสียเขาก็ไม่รู้จะเอา
เครื่องฟอกอากาศจากไหน....ดังนั้นเนี่ยเรามีโอกาสทำก็ทำเพราะในบ้านเรามันยังมีพื้นที่
เรายังไม่เสียไปก็มี”

พีจีน ดีเจที่มีความสนใจด้านสิ่งแวดล้อม และ ชอบช่วยงานให้กับมูลนิธิต่างๆอย่าง
สม่ำเสมอ เช่นมูลนิธิสืบนาคเสถียร เป็นต้น มองว่า

“ เรื่องสิ่งแวดล้อมมันเป็นความสนใจของที่อยู่แล้ว อาจเป็นเพราะเราชอบเที่ยวป่าเที่ยว
เขามั่ง หรืออย่างเวลาเราไปร่วมงานกับมูลนิธิอื่นๆเราก็จะได้รับรู้ข่าวคราวด้านสิ่งแวดล้อม
มาตลอดเลยรับรู้ถึงปัญหาตลอดและเอามาเล่าในรายการบ้าง เลยรู้ไง อย่างถ้าถามเกี่ยวกับ
เรื่องรัฐบาลกับสิ่งแวดล้อม รัฐได้ทำอะไรกับสิ่งแวดล้อมบ้าง พี่คิดว่ารัฐทำลาย
มั่ง.....(หัวเราะ)....คือกฎหมายก็ใช้ รัฐยังไม่ค่อยได้มีกฎหมายอะไรมาควบคุมเรื่องพวก
นี้เท่าไร ไม่ว่าจะ ภูเขาป่า น้ำ อะไรเนี่ย กฎหมายยับยั้งมันไม่มี ปัญหาต่างๆก็เกิดขึ้น อีก
อย่างมันมีช่องว่างให้คนเข้าไปทำลายได้ด้วย คือ กฎหมายปกติก็ไม่แข็งแรงอยู่แล้ว แล้ว
มันก็เปิดช่องให้คนไปทำลายได้อีก คนของภาครัฐเองด้วย อย่างโครงการต่างๆที่มีเรื่องกัน
ก็เห็นๆกันอยู่ อย่างเรื่องต่างๆ ทุกอย่างมันเกี่ยวข้องกันหมด เพราะจริงๆเรื่องสิ่งแวดล้อม
เป็นเรื่องรอบตัวและใกล้ตัวมาก.....”

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า มุมมองของสิ่งแวดล้อมของทั้งอาสาสมัครและเจ้า
หน้าที่ เห็นว่าทุกวันนี้คนต้องพึ่งพิงสิ่งแวดล้อม แต่สิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ตอนนี้กำลังแย่ลงเพราะถูก
คนทำลายมากขึ้น ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้รับความสำคัญน้อย กฎหมายรายละเอียดต่างๆยังไม่
ครอบคลุมและเข้มงวดพอ อีกทั้งถูกเพิกเฉยจากรัฐชุดปัจจุบัน ระบบทุนนิยมที่เป็นอยู่เร่งให้มีการ
บริโภคมากและก่อให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งแต่ละคนก็มีสาเหตุที่เข้ามาร่วมทำงานเคลื่อนไหว
ไหวกับกรีนพีซที่น่าสนใจหลายคน

(3.3) อาสาสมัครกับสำนักเพื่อสังคม

จากการสัมภาษณ์ทุกคนที่เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกับกรีนพีซ คนที่เข้าร่วมจะเห็นด้วย
กับวิธีการรณรงค์ของกรีนพีซโดยส่วนใหญ่ และคิดว่าอันไหนไม่เห็นด้วยก็สามารถบอกได้และไม่
เข้าร่วมกิจกรรมที่ตนไม่เห็นด้วยได้ เมื่อมา ทำแล้วมีความ รู้สึก ในหลายๆแง่มุมซึ่งสาเหตุที่ทำให้
มาทำงานร่วมกับกรีนพีซและทำอย่างต่อเนื่องกับองค์กร แบ่งได้ 2 กลุ่มคือ 1. ที่มาร่วมเพราะอยาก
ทำอะไรเพื่อช่วยเหลือสังคม 2. มาร่วมงานกับกรีนพีซเพราะว่าสนุก

(3.3.1) ที่มาพร้อมเพราะอยากทำอะไรเพื่อช่วยเหลือสังคม

ยุทธ วิศวกรหนุ่มที่มีความสามารถด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ และถือได้ว่าเป็นอาสาสมัครที่ทำได้ทุกอย่าง ไม่ว่าจะต้องให้ทำอะไรแปลกประหลาดแค่ไหน ถ้าบอกยุทธแล้ว เขาจัดให้ได้เสมอ เล่าให้ฟังว่า

“ เราก็เคยไปเป็นอาสาที่มูลนิธิกระจกเงา ไปเรียนรู้ใช้ชีวิตอยู่บนดอยโนน คืออยากทำ แต่ก่อนเราก็สนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมมาก อยู่มหาวิทยาลัยเราก็อยู่ชมรมอนุรักษ์ฯ ทำจนเกือบรีไทร์ แต่ก็รอดมาได้ ที่มาเรารู้จากในเว็บไซต์แล้วก็อีเมลล์มาหาเขาก็เรียกเข้ามาอะก็ลองมาดู เหตุผลที่มาทำนั้นเป็นเหตุผลส่วนตัวเลย แค่ไม่อยากใช้เวลาช่วงเป็นหนุ่มเสียไป คือมันเป็นเวลาที่ทำอะไรหลายๆได้ก็ทำไม่อยากให้มันผ่านไป ถ้าอายุมากแล้วก็อาจไม่ได้ทำเพราะต้องสร้างรากฐานให้กับครอบครัว อีกอย่างเรารู้สึกว่ามองไปนอกบ้านเห็นคนยากจนไม่มีการศึกษา เข้าเมืองมาหางานทำ แต่ตัวเราเองได้ทำงานดี ตัวเองมีโอกาสหลายอย่างทำให้ตัวเองรู้ว่าคนมีโอกาสไม่เท่ากัน เราควรเอาโอกาสที่ดีของเราไปทำให้เกิดประโยชน์และสร้างประโยชน์ให้กับสังคม ไม่ใช่แค่คิดเอาแต่ได้อย่างเดียว อีกอย่างที่ทำเพราะพี่เขาโทรศัพท์มาตามช่วงแรกๆก็งานแกลงข่าวเว็บไซต์ ต่อมาก็ อย่างช่วงที่เรืออาร์กติกซันไลท์ (Arctic Sunlight) จะมาไทยพี่เขาโทรศัพท์มาหาถามว่าจะไปไหม ตอนนั้น ไม่ได้ทำงานตอบไปแบบไม่มีสติยังคิดว่า ไป อย่างรวดเร็ว...(หัวเราะ)..เออเราก็ไปลงเรือกับเขา ประมาณเดือนได้มั้งก่อนเรือจะมารณรงค์เรื่องภาวะโลกร้อนที่ไทยและก็ไปบ้านกวดด้วย พอจากงานเรือ ว่างงานก็เป็นอาสาสมัคร ยังงตัวเองอยู่ ตอน 5-6 เดือนนั้น เขาให้ทำอะไรเราก็ทำไป ช่วยๆกัน อีกอันตอนนั้นที่แขวนป้ายที่คัดเอาต์ทางด่วนเรียกเรามาเราก็ลังงานมา อย่างงานที่ไปหน้าโรงงานของบริษัท.....เขาให้เราไปเราก็ลังงานไปนะ....ที่มาจากงานที่กรีนพีซเนี่ย ทำให้เราได้รู้จักปัญหาสิ่งแวดล้อมในภาพกว้างมากขึ้น ไม่เฉพาะในประเทศ มันทำให้เราได้วิถึคิด ได้ความรู้เรื่องสันตวิถึ ซึ่งที่อื่นเขาไม่ได้เน้น...อย่างตอนดูหนังเรื่อง คานธี ตอนไปอบรม NVDA ทำให้เราได้เห็นและคิดว่า มีคนที่ยอมเสียสละ ยอมอด เพื่อให้คนอื่นได้ในสิ่งที่ต้องการ ”

หนึ่งอาสาสมัครสาวที่สนใจงานด้านสิ่งแวดล้อมคนหนึ่ง เล่าว่า

" เรามาสมัครเป็นอาสาสมัครเพราะสนใจก็มาบอกพี่เขาขอสมัครเป็นอาสาสมัครนะ ที่คิดทำต่อเนื่องก็เพราะ เห็นผล อย่างเช่น กรณีมะละกอกที่ขอนแก่น มีผลทำให้รัฐมีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ทำให้ประชาชนตื่นตัวมากขึ้น คนเขาสนใจที่อยากทำอะไร เพื่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ได้ทำอะไรเพื่อสังคมด้วย...เรามาอยู่ที่นี่ทำให้ได้ อะไรหลายๆอย่าง ได้รู้จักและเข้าใจองค์กรพัฒนาเอกชน มากขึ้น ได้เปลี่ยนมุมมอง ได้ให้ความเข้าใจ ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเองและคนอื่นๆ อย่างทำเรื่องแยกๆให้มันดีได้ ทำให้สิ่งไม่ดีได้ถูกเปิดเผย ให้คนไม่ถูกหลอกหลวง เพราะแต่ก่อนเราก็เคยถูกหลอกหลวงมาก่อน...(หัวเราะ)... "

แนว เล่าว่า

" ที่มากรีนพีซ เพราะได้คุยกับป๊อง ป๊องชวนมา ก็ลองมาดู และทำแล้วสนใจ ที่ทำอย่างต่อเนื่องมาเพราะ มันรักไปแล้วมั้ง....ไม่ได้รักกรีนพีซแบบ...องค์กรนะ...แต่รักในอุดมการณ์ทำองเนี่ย...คนที่ก่อตั้งมือทิพพลทำให้อยู่ทุกวันนี้ คือทำอะไรเพื่อคนอื่นบ้าง และทำเพื่อให้ตัวเองด้วย เรื่องสิ่งแวดล้อมกับสันติภาพ ผมคิดว่าถ้าคนทุกคนคิดถึงแค่ 2 เรื่องนี้ นะ สิ่งแวดล้อมและสันติภาพก็ ทำให้คนอยู่รวมกันได้แล้ว สังคมไม่มีปัญหาอะไรแน่ๆ เพราะถ้าคนคิดแค่นี้ได้เรื่องต่างๆปัญหาต่างๆก็จะไม่มี ไม่ต้องมารบกัน ไม่ต้องมีปัญหาสิ่งแวดล้อม อย่างที่ผมสักทีหลังเป็นเครื่องหมายสันติภาพและโลโก้เก่า กรีนพีซ แม้จะไม่ได้เขียนคำว่ากรีนพีซ เพราะผมว่ามันไม่จำเป็น แต่ผมแค่อยากให้เห็นว่า สิ่งแวดล้อม กับสันติภาพมันทำให้สังคมเราไม่ว่าจะชนชาติไหน ผิวสีไรมันอยู่ด้วยกันได้ "

(3.3.2) มาร่วมงานกับกรีนพีซเพราะว่าสนุก

พี่แผล เล่าให้ฟังว่า

" ตอนสมัยเรียนก็อยู่ชมรมอนุรักษ์ นะเคยไปทำงานรวมกันกับสหพันธ์นักศึกษาชมรมอนุรักษ์ 16 สถาบัน และก็เคยไปร่วมงานพฤษภามิฬด้วย ที่มาทำกรีนพีซเหรอ รู้จักกรีนพีซตั้งแต่มีข่าวเรื่องต่อต้านการล่าปลาวาฬ ก็ดูในเว็บ ต่อมาเจอพี่จินเขาคุยๆเรื่องกรีนพีซกันและรู้ว่า กรีนพีซมีในไทยด้วยก็มา มาทำกับกรีนพีซเพราะสนุกนะ และที่ทำอย่างต่อเนื่องเพราะว่ายังสนุกอยู่ มันมีโอกาสให้เราได้ทำในสิ่งที่เราอยากทำ และ ภูมิใจ เช่น สอนขับเรือ รู้สึกภูมิใจนะ และ สนุกที่ทำด้วย และ คิดว่าเราทำได้ดี หรือ เรื่องระบบ

คอมพิวเตอร์นี่ การแก้ไขปัญหาทางเทคโนโลยี ทำนองเนี่ยเราก็ช่วยเขาทำได้...และก็ได้มีโอกาสไปดูงานที่ประเทศจีนเกี่ยวกับเรื่อง Solar Generation ด้วยที่ทำต่อเนื่องเพราะสนุก..."

โย่ง เล่าให้ฟังว่า

"สมัยเรียนผมก็เคยทำงานกิจกรรมเรื่องชุมชนมาบ้างแต่ไม่ได้เข้มข้นอะไร เคยอยู่ในเครือข่ายรณรงค์เมาไม่ขับของมหาวิทยาลัยแต่ก็ไม่ได้ทำจริงจังเท่านี้ ผม เข้ามากรีนพีซ ตอนนั้นเป็นเพราะว่าเจอพวกกระดมทุน ในวันที่ไปขอสมัครฝึกงานที่หน้าตึกแกรมมี่ พอคุยๆก็รู้ว่าเขามีอาสาสมัคร คือเคยเห็นงานกรีนพีซ ในสารคดีของต่างประเทศแล้วชอบ ก็เลยเข้ามาสมัครดู จะว่าเป็นความบังเอิญก็ได้ เออและพอมาทำช่วงแรกๆก็ปรับตัวนิดหน่อยเรื่องการเข้ากับคน พอไปซักระยะก็เออมีไรให้ทำสนุกดี และอีกอย่างตอนนั้นก็หาที่ฝึกงานอยู่ด้วย พอมีโอกาสเลยขอพี่เขามาฝึกงานที่นี่เลย จริงๆที่แกรมมี่ก็มาเรียกไปนะ แต่ผมชอบที่นี่แล้ว ก็ทำๆได้ทำอะไรแปลกดี และได้ใช้ความสามารถของตัวเองด้วย อย่างได้ลงขับเรือ หรือได้ช่วยงานออกแบบสื่อต่างๆ เช่น สติกเกอร์และเข็มกลัด รณรงค์งานคาราวานข้าว ผมทำเองแหละที่ภูมิใจนำเสนอมาก...(หัวเราะ)...อย่างงานคาราวานข้าว ยิ้ม บางกอกก็กินข้าวเนี่ย ผมก็ไปมา รู้สึกดีนะ ผมทำที่นี่แล้วรู้สึกดีนะมันทำให้ผมเห็นแก่ตัวน้อยลง แต่ก่อนเห็นอะไรคิดอะไรเป็นเงินเป็นทองไปหมดเลยพอมายูแอนด์นี่พวกพี่ๆ เขาทำให้ผมเห็นว่าเรื่องเงินมันไม่ใช่คำตอบไม่ได้ดังค้ก็ไม่ใช่ และอีกอย่างผมสนุกกับสิ่งที่ผมได้ทำด้วย แม้ว่าบ้านผมจะไกลจากที่นี่ แต่ถ้าเขาเรียกผมมาผมก็จะมา.....มาที่นี่ผมได้ประสบการณ์ในการทำงานอย่างแรกที่ได้ คือได้ที่ฝึกงานครับ...(หัวเราะ) .. ได้รู้จักการอยู่ร่วมกันกับคนอื่น การใช้ชีวิต มิตรภาพ เพื่อนใหม่ ทำให้เข้าใจคนอื่นมากขึ้น แต่ก่อนเห็นแต่เงิน เดียวนี้ผมว่า ผมเห็นใจคนอื่นขึ้นเยอะเลยพี่....."

จะเห็นได้ว่า อาสาที่เข้ามาทำงานกับกรีนพีซมีสำนึกของความต้องการที่จะช่วยเหลือสังคม แม้จะคิดว่าสิ่งที่ได้ทำนั้นเป็นสิ่งที่สนุกเพราะหากไม่สนุกกับงานที่ทำแล้วก็คงไม่ทำอย่างต่อเนื่อง

(3.4) อาสาสมัครกับช่องทางที่เปิดให้ของกรีนพีซ

ในความเห็นของอาสาสมัครเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวนั้น พบว่าการเข้ามาร่วมเป็นอาสาสมัครกับกรีนพีซ เพราะกรีนพีซให้โอกาสได้ลงมือทำ และร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมได้จริง มีความสุขที่ได้ลงมือทำและเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยสิ่งแวดล้อม

ป๋อง เป็นอาสาสมัครที่ทำกิจกรรมร่วมกับกรีนพีซ มากคนหนึ่ง ผู้ศึกษาได้ถามป๋องถึงกิจกรรมต่างๆที่เคยร่วมกับกรีนพีซ คำตอบที่ได้คือ “ ใ้ยนับไม่หมด ต้องไปนับเสื้อกรีนพีซที่บ้านว่ามีกี่ตัว เขาเป็นว่าใส่ได้เป็นเดือนไม่มีซ้ำ ” และพอได้ถามถึงสาเหตุที่มาร่วมงานกับกรีนพีซ ป๋อง กล่าวว่า

“ เราชอบสิ่งแวดล้อม ที่มาเพราะอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยเคยเล่าให้ฟังและเราก็อ่านเจอในหนังสือพิมพ์ และพอดีช่วงนั้นว่างเลยโทรศัพท์มาและเข้ามาร่วม เราเห็นว่า ที่นี่มีการเคลื่อนไหวมีกิจกรรมให้ทำบ่อย มันไม่ใช่เชิงข้อมูลวิชาการมากมายอย่างเดียว แต่เป็นการทำจริงแล้วเห็นจริงที่ทำต่อเนื่องเพราะว่า เราารู้สึกว่าทุกๆกิจกรรมต้องมีเรา เราอยากเข้าไปร่วมเรารู้สึกอย่างนั้น ไม่ว่าจะมึงงานได้เงินหรือว่าจะอะไรมาจากไหน กรีนพีซต้องมาที่หนึ่ง ถ้ากรีนพีซเรียกเรามาเราต้องเลือกกรีนพีซก่อน เพราะเรามีความสุขที่เราได้ทำ มันมีความสุขตลอดเลยที่ได้ทำ.....กรีนพีซทำให้เรารู้สึกได้ มันได้รู้สึกของตัวเองได้ช่วยเหลือสังคมอย่างที่ไม่เคยรู้สึกมาก่อน...อืม...มันไม่ใช่อย่างงานเอ็คชั่นนะ เพราะเราไม่คิดว่า เอ็คชั่นช่วยสังคม แต่เรามีความประทับใจกับที่ป๋องนอก-บ้านกวดอย่างลึกซึ้ง ที่เจริญนอนห้องเดียวกับเรา เราได้โอกาสดีๆมากกว่าคนหลายๆคน ได้คุยได้แลกเปลี่ยนกัน.....อย่างตอนนั้นเราไป ชาวบ้านทำให้เรารู้สึก...แบบว่าช่วยเหลือกันจริงๆ...ให้จริงๆ...ซึ่งเรารู้ว่ามันจริงๆ เราได้ให้เขาจริงๆ และมันก็เป็นอุดมการณ์ขององค์กรเราด้วย อีกอย่างที่เราได้คือ เราได้เดินทาง เดินทางไปในที่ที่เราไม่เคยไป ได้ไปต่างประเทศได้เห็นโลกกว้าง ทำให้เห็นอะไรต่างๆ อย่างไม่ไปฟิลิปปินส์ ฝึกอบรมเรือตอนนั้น..... ”

สงบ หนุ่มร่างเล็กแต่ใจใหญ่เป็นอีกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมของกรีนพีซมากกว่า 10 ครั้ง ไม่เคยเกี่ยงงานแม้ว่างานจะหนักแค่ไหน ได้เล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า

“ รู้จักกรีนพีซมานานแล้ว แรกๆเจอประกาศข่าวพนักงานระดมทุนก็ เข้ามาก็มาสมัคร และมึงงานเกี่ยวกับอาสาสมัครก็เลยมาสมัคร คิดว่าเราได้ลงมือทำแม้มันจะเป็นส่วนเล็กๆอะ และมันได้แสดงออก อย่างการ ACTION มันแสดงออกให้ เขาได้รู้ว่ายังมีคน

กลุ่มหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยกับเขา และมาบอกเขา และยกมือว่าไม่เห็นด้วยกับเขา ที่กรีนพีซฯมันทำให้เราทำได้และให้เราได้ออกว่าเราไม่เห็นด้วยกับพวกทำลายสิ่งแวดล้อม และที่นี่(กรีนพีซฯ)ยังมีแรงที่จะช่วยผลักดันให้เขาเปลี่ยนด้วย เราคิดว่าเราทำได้ทำ ไม่ใช่แค่คิดไปและเห็นด้วยก็พยักหน้า มันได้ลงมือทำอะไร ไม่ใช่แค่พยักหน้าที่ทำอย่างต่อเนื่อง มันอาจเป็นความผูกพันมัน หรืออาจเป็นเพราะเราอยู่ในองค์กรด้วย จริงๆหน้าที่เราไม่ทำก็ได้ มันแล้วแต่คนนะ มันสนุกที่ได้ทำด้วยมันได้เจอเพื่อนด้วย อีกอย่างอย่างที่บอกมันได้ลงมือทำด้วยอย่างว่า แม้เราจะไปเป็นตัวกะจิ้งจิงในนั้น แต่มันก็ได้ทำไป ...อย่างน้อยมันได้ช่วย เพราะองค์กรนี้เป็นองค์กรที่ค่อนข้างใหญ่เวลาทำอะไรลงไปเสี่ยงมันค่อนข้างดังอะ แล้วเวลามีผลอะไรเราได้มีความภูมิใจนะเวลาเราได้ทำอะไรลงไปแล้วมันเกิดผลอะไรขึ้นมา.....มันทำให้เรารู้สึกว่าเราภูมิใจที่มีส่วนและเราได้ทำเราได้เป็นส่วนหนึ่งในตรงนั้น.....เราก็ติดตามในส่วนที่เราได้ทำไปนะ.....มาเป็นอาสาสมัครได้อะไรหลายอย่าง อย่างประสบการณ์มุมมอง มันมีส่วนเปลี่ยนเราไปเลยนะ เรื่องสิ่งแวดล้อมเนี่ย แม้มันจะไม่มากแต่เราใส่ใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เราได้อ่านหนังสือเรื่องสิ่งแวดล้อมมากมาย ได้คิด ได้ทำ แม้ว่าเราจะทำไม่ได้เท่าครึ่งหนึ่งจากที่เราคิด แต่เราก็ได้ลงมือทำ ...”

ที่จีน เป็นอาสาสมัครอีกคนที่ได้แนะนำอาสาสมัครหลายๆคนเข้ามาร่วมงานกับกรีนพีซ และเขาเหล่านั้นก็ทำงานอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ที่จีนเล่าให้ฟังว่า

“แต่ก่อนนี่ก็เคยเป็นอาสาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมาหลายที่อย่าง มูลนิธิสีเขียว หรืออะไรก็ไปช่วยๆเขาตลอด อย่างเป็นทางการในงานต่างๆ และคอยเล่าข่าวคราว ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆที่พิทพวกเอามาให้ช่วยประชาสัมพันธ์ตอนทำดีเจอยู่แล้ว แต่ก็ไม่ได้ทำอะไรมากพอมาทำอาสาสมัครที่นี่ เราเหมือนได้เคลียร์ตัวเองมากขึ้นด้วย ว่าเราเห็นช่องทางที่เราทำได้โดยที่เราไม่ต้องรออะไร เราควรจะมีมือทำจริงๆโดยส่วนตัวเป็นคนเฉื่อยๆเรื่อยๆ แต่ว่าถ้าลึกๆจริงๆแล้ว มันอาจแย้งในตัวเอง คือ อาจด้วยความเป็นคนเฉื่อยเราต้องการที่จะได้อะไรที่มันเร็ว และมากกระตุ้นเรา เพราะฉะนั้น เราอยากเห็นอะไรที่มันมากกระตุ้นและเปลี่ยนแปลง ให้มันเกิดขึ้น ที่ชัดเจน และ เร็ว และ ตรง ซึ่งมันคือแนวของ กรีนพีซฯ ที่เน้นคือ ทั้งตรง และ เร็วด้วย คือ ต้องเปลี่ยนเลยไม่ต้องรอ การรณรงค์ทุกอย่าง ต้องเร็วที่สุดไม่ต้องรอ คือเราก็ก่อนเห็นด้วยกับการสร้างจิตสำนึก ต้องอะไรแบบนี้ แต่แบบถ้ามันแต่พูดเมื่อไรจะได้ทำ ถ้าไม่เริ่มทำ หรือ ลงมือทำ คือถ้าต้องมารอ ให้คนอย่างโน้นอย่างนี้ก่อนมันถึงจะรณรงค์ได้ผล ถ้าคิดแบบนี้มันแต่รอแบบนี้มันไม่ได้ทำ กรีนพีซมันแบบพวกทำเลยๆ

ถ้ามีโรคติดมาก็ต้องแก้ไขแล้วทำเลยคือต้องทำ มันเป็นจุดหลักเลยคือที่เห็นว่ามันเปลี่ยนแปลงได้ และเราต้องลงมือทำ การที่พี่มาเป็นอาสาสมัคร พี่ได้อะไรหลายๆอย่างมาก อย่างแรกคือ ได้สนองNeed ของตัวเอง ได้ความรู้ ได้แนวความคิดการแก้ปัญหา ได้ฟื้นฟูภาษาที่ไม่ได้ใช้มานาน มันได้ใช้ภาษามากขึ้น ได้เพื่อนๆ ได้ฝึกทักษะต่างๆที่ไม่เคยได้ทำอย่างการป็น เนี่ย....ได้เรียนรู้ระบบคิดที่เป็นแบบสากลมันทำให้เรามีมุมมองกว้างขึ้นนะ"

ใหญ่เป็นอาสาสมัครที่เคยร่วมทำการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับป่าชุมชนมาก่อนตั้งแต่สมัยเรียนมหาวิทยาลัย เล่าว่า

" ตอนแรกเข้ามา ตั้งใจว่ามาทำงานเกี่ยวกับด้านสิ่งแวดล้อมของกรีนพีซ ตำแหน่งอะไรก็ได้ตรงไหนก็ได้ พอมีโอกาสเข้ามาเป็นช่วยระดมทุนก่อนเพราะเขาเปิดรับก็มาเรียนรู้สัมผัสงานและได้เข้ามาเป็นส่วนอาสาสมัครด้วย มาร่วมงานกับที่นี่ได้2-3 ปีแล้ว แต่ไม่ได้ร่วมงานอาสาทุกครั้งที่มีเพราะเราต้องทำหน้าที่หลักของเรา จริงๆเราไม่มาเป็นอาสาสมัครก็ได้ แต่พอว่างจากงานหลักเราก็จะมาช่วยอาสาสมัคร คือจริงๆแล้วทำงานเรื่องสิ่งแวดล้อมเราไม่ได้มองว่าต้องเป็นเจ้าหน้าที่ระดมทุนเต็มตัว หรือเป็นอาสาสมัครเต็มตัว แต่เราคิดว่าในเรื่องสิ่งแวดล้อมตรงไหนก็ได้ขอให้ได้ทำ เพราะมันเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโยงกันหมด คุณสามารถเป็นส่วนหนึ่งตรงไหนก็ได้...สิ่งที่เราได้จากกรีนพีซ เราคิดว่าเราได้ใช้สิทธิของความเป็นพลเมืองมากขึ้น เช่นการลงชื่อต่างๆในเรื่องที่ทำลายสิ่งแวดล้อม ได้แนวคิดอย่างเรื่องสันติวิธี ได้ทำประโยชน์เพื่อสังคม มันเป็นคุณค่าทางจิตใจ ได้เพื่อนและประสบการณ์ต่างๆมากมายที่หาไม่ได้ง่าย ๆ ที่นี้ทำให้รู้สึกตัวเองไม่ได้แปลกแยกเวลามาอยู่แถวๆนี้....(หัวเราะ).... "

หมุด ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการเป็นอาสาสมัครว่า

" มาเป็นอาสาสมัครเพราะเจ้าหน้าที่ประสานงานสื่อมวลชนคนเก่าชวนมา คือเรามาทำข่าวเรื่องกรีนพีซให้กับอีกองค์กรหนึ่งแล้วพี่เขาชวนมาร่วมรณรงค์ล่ารายชื่อเรื่องGMO ... ทุกวันนี้ทำต่อเนื่องเพราะอะไรหรอ บอกแล้วไง ถ้าว่างก็มา เพราะว่ามันอยากมา คือใจมันมาแล้วเราเป็นส่วนหนึ่งแล้ว อะไรที่เรามีส่วนช่วยได้ อะไรที่เราพอจะทำได้เราก็ทำ เราไม่เกียจนะ สมมติวันนี้นัดกับแฟนแล้ว กรีนพีซเรียกเราสามารถยกเลิกนัดแฟนได้ เพราะเวลาเราทำงานกับที่นี่ทำไปแล้วเรารู้สึกดี...บอกไม่ถูก.."

จากการสัมภาษณ์อาสาสมัครเห็นว่า อาสาสมัครและเจ้าหน้าที่มีสำนึกและความห่วงใยต่อสิ่งแวดล้อม และกรีนพีซเปิดโอกาสให้ตนได้เป็นส่วนหนึ่งในการร่วมเคลื่อนไหว เพื่อให้สิ่งแวดล้อมมันดีขึ้น ได้ทำประโยชน์ให้กับสังคม ทำให้ตนเองมีความสุขจากการได้ทำประโยชน์ และรักษาสิ่งแวดล้อมที่เราทุกคนต้องอยู่ต้องอยู่ร่วมกัน

(4) สรุปเงื่อนไขที่ทำให้กรีนพีซ เข้ามาและทำการเคลื่อนไหวในประเทศไทย

จากข้อมูลการสัมภาษณ์จะเห็นได้ว่า เงื่อนไขที่กรีนพีซเข้ามาจัดตั้งและทำการเคลื่อนไหวในประเทศไทยนั้นเกิดจากบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองแบ่งได้ 3 ประเด็นใหญ่ๆคือ

1. เงื่อนไขด้านบริบททางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ภายในประเทศ จะเห็นได้ว่าในช่วงก่อนปี 2544 ที่กรีนพีซจะเข้ามาจัดตั้งในประเทศไทยนั้น ภายในสังคมไทยมีความตื่นตัวเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศเพิ่มมากขึ้น ชาวคราวสิ่งแวดล้อมได้รับความสนใจอย่างมาก มีการเคลื่อนไหวของประชาชนด้านสิ่งแวดล้อมมากพอสมควร ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง เชื้อนปากมูล โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินที่ บ่อนอก-บ้านกรูด โครงการบ่อน้ำบาดน้ำเสียคลองด่าน โครงการท่อก๊าซไทยมาเลเซีย ซึ่งประเด็นเหล่านี้ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนทั้งไทยและต่างประเทศมีการลงข่าวเรื่องราวต่างๆอย่างต่อเนื่อง ผนวกกับการเมืองในประเทศที่ไม่ค่อยมีการปฏิบัติบ่อยนัก และมีการปฏิรูปทางการเมืองอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในปี 2540 มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล และแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบข้อมูลต่างๆของฝ่ายรัฐบาลได้ อีกทั้ง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 8 หันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มากยิ่งขึ้น มีแรงกดดันจากภายนอกประเทศให้ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศสมาชิกได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของโลกด้วย ดังนั้นแนวโน้มในการเคลื่อนไหวจึงมีโอกาสประสบความสำเร็จโดยเฉพาะประเด็นสิ่งแวดล้อมที่กำลังเป็นประเด็นที่น่าจับตามอง
2. เงื่อนไขความพร้อมด้านการคมนาคมขนส่ง และการอำนวยความสะดวกอื่นๆ กล่าวคือ การที่มีผืนแผ่นดินติดกันของประเทศไทยนั้นทำให้ การคมนาคมขนส่งภายในประเทศ และ ต่างประเทศ ทำได้โดยสะดวกเพราะประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการบินและการคมนาคมที่ค่อนข้างดีและใหญ่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การติดต่อประสานงานง่าย อีกทั้งประเทศไทยมีการเปิดรับทางเทคโนโลยี และการสื่อสารที่ค่อนข้างทันสมัย

3. เงื่อนไขภายในองค์กรและทรัพยากรต่างๆที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องนโยบายขององค์กรที่มีความเป็นอิสระอย่างแท้จริงเรื่องการรับเงินบริจาคที่จะรับจากบุคคลทั่วไปเท่านั้น โดยจะปฏิเสธการรับเงินจากบริษัทเอกชนและพรรคการเมือง และการทำงานของกรีนพีซ ที่ใช้สื่อมวลชนช่วยในการนำเสนอข้อมูลต่างๆ ทำให้สามารถระดมเงินทุนจากการได้รับบริจาคจากประชาชนทั่วไป และมีจำนวนผู้สนับสนุนเพิ่มมากขึ้น อาสาสมัครที่มีใจรักสิ่งแวดล้อมที่สละเวลาเข้าร่วมทำการเคลื่อนไหวเพราะเห็นว่าสิ่งแวดล้อมในประเทศกำลังถูกทำลายลงมากขึ้นเรื่อยๆ ด้วยความหลากหลายของอาสาสมัครที่มาจากหลากหลายอาชีพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากรีนพีซได้เปิดโอกาสให้คนชนชั้นกลางได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รูปแบบการรณรงค์ที่มีลักษณะเฉพาะของกรีนพีซ ที่มีความแปลกใหม่สำหรับวัฒนธรรมในประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งที่เรียกความสนใจจากสื่อมวลชนและสาธารณชนได้เป็นอย่างดีเช่น การขับเรือยาง ,การปั่น ฯลฯ มีการใช้เครื่องมือที่ทันสมัยและสื่อต่างๆในการช่วยรณรงค์ เช่น ภาพวิดีโอ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆที่ใช้ร่วมกันในเวลา รณรงค์ หรือการจัดนิทรรศการทั่วไป รวมถึงหลักฐานข้อมูลเกี่ยวกับการทำลายสิ่งแวดล้อมในที่ต่างๆที่แน่นอนหาในประเด็นที่กรีนพีซทำอยู่ด้วย เช่นผลการรับรองทางวิทยาศาสตร์ต่างๆที่ปรากฏนำมาเสนอต่อสาธารณะชน อย่างในกรณีตัวอย่างที่กรีนพีซเรียกร้องให้โรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยสารพิษลงแม่น้ำเจ้าพระยาหยุดการทำลายสิ่งแวดล้อม (อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ข)

สรุปท้ายบท

จากการที่กรีนพีซฯ เริ่มเข้ามาทำการเคลื่อนไหวในประเทศไทย ในปี 2543-2544 นั้น เป็นผลมาจากการสำรวจวิจัยของ กรีนพีซสากล ซึ่งเหตุการณ์ในช่วงนั้นแสดงให้เห็นถึงความหวังที่จะสามารถทำการเคลื่อนไหวในประเด็นสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยได้เป็นอย่างดีเพราะเหตุการณ์ การเคลื่อนไหวทางสังคมด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศของกลุ่มคนต่างๆมีมาก และเกิดขึ้นในทุกภาคของประเทศไทย อีกทั้งแรงกดดันจากภายนอกประเทศเรื่องการทำอนุสัญญาเพื่อให้เกิดการดูแลสิ่งแวดล้อมก็มีมากขึ้นด้วย ซึ่งรัฐบาลไทยได้ก็ได้ลงนามให้สัตยาบันไว้ เช่น พิธีสารเกียวโต ที่เป็นสัญญาของประเทศที่เข้าร่วมในการพยายามลดการปล่อยสารเรือนกระจก สิ่งเหล่านี้กำลังได้รับความสนใจและสามารถ แม้ระยะหลังในการดำเนินการเคลื่อนไหวยุคที่มีรัฐบาลเป็นอดีตนายทุนได้เข้ามาเป็นผู้นำประเทศ ทำให้อำนาจรัฐ และ อำนาจตลาดเพิ่มมากขึ้น เกิดการครอบงำในรูปแบบที่แยบยลในชีวิตส่วนตัวและชีวิตสาธารณะของประชาชน ทำให้การเคลื่อนไหวต่างๆของกรีนพีซ ต้องผนึกรวมในหลายภาคส่วนมากขึ้น เพื่อผลักดันให้เกิดการอนุรักษ์ และเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมในทางที่ดีขึ้น โดยมีวิธีการ และ กลยุทธ์ ต่างๆในการต่อสู้แย่งชิง สิทธิความชอบธรรมของประชาชนกลับคืนมา ซึ่งจะกล่าวในบทต่อไป